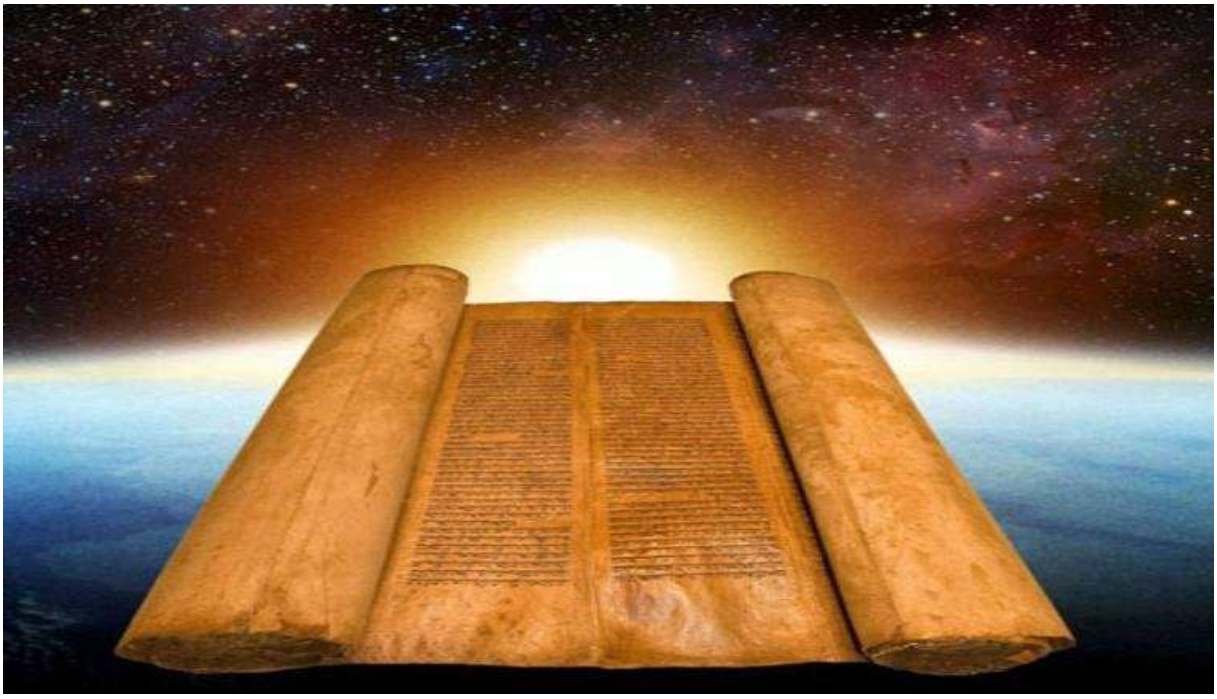
Landmarklar ve Eleştirileri

Murat Özgen Ayfer

(1988)

“Landmark” Kavramı

Batı dillerinde **Landmark** terimi, iki ayrı anlama gelmek üzere kullanılır.

Bunlardan biri, belli bir coğrafyada belirgin, göze hemen çarpan, o coğrafyayı âdeta tanımlayan hatta adlandıran bir oluşumdur. Bu, bir dağ bir tepe ya da bir göl olabildiği gibi insan yapısı büyük ve ünlü bir bina bir kule, bir anıt ya da bir tarihsel kalıntı da olabilir.

İkinci anlamı bakımından Landmark, **"arazi işareti"** demektir. Bu işaret, iki ayrı mülk olan arazilerin sınırlarını belirlemek üzere konulan ve yerinden kolayca oynatılamayan taşlarla oluşturulur. Dolayısıyla sözlük anlamı bakımından Landmark'ın karşılığı **"sınır taşı"** olarak da verilebilir; arazinin sınırlarının değişmezliğini ve değiştirilemezliğini sağlar. Nitekim Masonlukta "Landmark" teriminin kullanılması da bundan ileri gelir ama bu bir mecazî anlamda kullanılır.

Masonlukta Landmark, mason kuruluşlarından bazılarınca, ***"Masonluğun temel öğeleri sayılan kuralları ve gelenekleri belirleyen ilkelerden her birinin genel adı"*** olarak benimsenmiştir.

Bu özet tanım, Masonluktaki Landmark kavramını anlatabilmek bakımından yetersiz kalmaktadır. Aslında bu kavramın tam ve yetkin bir tanımlamasının yapılıp yapılamayacağı da kuşkuludur çünkü Landmark'ın ne olduğunu ya da ne olması gerektiğini açıklamaya çalışan dünya çapında ünlü masonik araştırıcı ve yazarların bu konu üzerinde yapmış oldukları tanımlama ve betimlemeler arasında yer yer büyük farklar hatta çelişkiler vardır.

Masonlukta Landmark sözcüğünün kullanılmasıyla, bu ilke ya da öğelerin, hiçbir zaman ve hiçbir koşul altında değiştirilemeyeceğinin vurgulanmasına çalışılmaktadır. Landmarkların en çok eleştiriye uğrayan yönlerinden biri de budur.

Landmark terimi özgün olarak İngilizcedir. Bu terimin sözlük anlamının karşılıkları, başka dillerde başka türlüdür. Oysa Masonlukta, hangi dilde olursa olsun bu terim, hiç değiştirilmeksizin kullanılır. Bu durum da, Masonluktaki Landmark kavramının İngilizce konuşulan ülkelerde oluşturulmuş bulunduğunu açıkça ortaya koyar. Ancak kavramın böyle oluşturulmuş bulunması, başka bir dil konuşan ülkelerde Landmark benzeri ilke ve benimseyişlerin bulunmadığını göstermez. Nitekim Masonlukta, İngilizce konuşan ülkelerdeki mason kuruluşlarının benimsediği türden Landmarklar ile uyumlu olmasa bile, temelde benzer bir nitelik taşıyan başka tür ilke ve benimseyişlere de gene "Landmark" denmiştir.

Genel Olarak Landmarklar'ın Durumu

Landmarklar, öncelikle Gelenekçi Masonluk ve Dogmatik Masonluk anlayışlarına uygun çalışan obediyanslarca benimsenmiştir. Özellikle Anglosakson Masonluğu topluluğunda aşırı ölçüde önemsenmişlerdir. Ancak bu durum, Liberal Masonluk anlayışına uygun olarak çalışan mason obediyanslarının benimsediği hiçbir Landmark bulunmadığı ve Liberal Masonlukta "Landmark" kavramına tümüyle karşı çıkıldığı anlamına gelmez.

Bu noktada, sözü edilen bu Masonluk türleri ya da anlayışlarının birer kısa tanımına gerek vardır.

Gelenekçi Masonluk, Spekülatif Masonlukta, 18. yüzyıl başları ve öncesine ilişkin eski gelenek ve yöntemlerin titizlikle korunmasını ve hiç değiştirilmeksizin uygulanmalarını öngören ve savunan mason kuruluşları, toplulukları ve sistemlerinin genel adıdır.

Dogmatik Masonluk, öğretilerinde öncelikle birtakım dogmaları tartışılmaz kesin ilkeler olarak sayan mason kuruluşları, toplulukları ve sistemlerinin, bunlara karşıt görüşleri savunanlarca benimsenmiş olan genel adıdır.

Anglosakson Masonluğu, İngiltere'yi Spekülatif Masonluğun merkezi, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nı da "ana büyük loca" olarak benimseyen mason kuruluşlarının topluluğudur. Anglosakson Masonluğu, bir masonik anlayış ya da sistem değildir; belirli bir masonik örgütsel düzeni tanıtlar.

Liberal Masonluk, Masonların dinsel görüş ve inançlarında kesinlikle ve sınırsızcasına özgür olduklarını benimseyen, bu nedenle öğretilerinde teist veya dogmatik görüşlere yer vermeyerek ancak deizme daha yatkın özellikleri olan, ritüellerini de bu ilkelere uygun bir şekilde düzenleyerek uygulayan mason kuruluşları ve sistemlerinin genel adıdır.

Dogmatik Masonlukta benimsenen Landmarklar ile Gelenekçi Masonlukta benimsenen Landmarklar karşılaştırıldığında, hayli farklılık göstermekte oldukları ortaya çıkar. Bu farklılıklar, Gelenekçi Masonluk ile Dogmatik Masonluğun en önemli temel ilkelerinin tam bir uyum içinde olmayışından ileri gelir.

Landmarkların tümü bakımından eleştirilerini en çok Liberal Masonluk anlayışını benimseyen mason kuruluşları yapmıştır. Ancak, ayrıntılarına girerek eleştirenlerin büyük çoğunluğu, Gelenekçi Masonluk anlayışını benimseyen masonik araştırıcı ve yazarlardır. Bu bakımdan, Liberal Masonluğu benimseyen masonik araştırıcı ve yazarların, Masonluktaki "Landmark" kavramını tümden yadsımakla, kendi masonik anlayışlarının bağnazlığına kapılmış oldukları da söylenebilir. Dogmatik Masonluğu benimseyenlerin "Landmarklar"ın dokunulmazlığını savunmalarına karşılık, Gelenekçi Masonluğu benimseyenler bunları teker teker ve **Akıl Yolu** ile eleştirmişlerdir.

"Masonluğun Landmarkları" olduğu ileri sürülen ilkelerin neler olduklarının gözden geçirilmesine başlandığı anda, her mason kuruluşunun kendine göre ve bir diğerinden farklı Landmarklar belirleyerek benimsediği görülür. Buna karşılık bazı mason kuruluşları ise, kendi başlarına kendi Landmarklarını belirleme zahmetine katlanmaktan kaçınarak, bir başka mason kuruluşunun belirlemiş olduğu Landmarkları benimsediklerini açıklamakla yetinmişlerdir.

Oysa bir Landmarkın, tanımlamasıyla uyumlu olabilmesi için, dünyanın her yerinde aynı olması gerekmektedir. Bu nedenle kimi masonik yazarlar, iki ayrı obediyansın benimsediği birbirleriyle çelişkili kural ve ilkeleri birer "Landmark" olarak ileri sürmeleri durumunda, bunlardan hiçbirinin Masonluğun gerçek Landmarkları olamayacağını savunmuşlardır.

Landmarkların Türleri Ve Genel Uyuşmazlıklar:

Masonlukta, iki tür Landmarktan söz edilebilir:

1. **Örgütsel Düzen Landmarkları:** Bunlar, bir mason obediyansının ve bu obediyansa bağlı locaların kuruluş, yönetim ve çalışma şekillerine ilişkin temel kurallardır.
2. **Ritüelik Landmarklar**: Bunlar, masonların ve mason kuruluşlarının benimseyerek uygulamaları gerekli görülen töresel ve genellikle dinsel bir nitelik taşıyan ilkelerdir.

Mason kuruluşları ve masonik yazarlar, listeledikleri Landmarkları, örgütsel ve töresel olmak üzere ikiye ayırmamıştır. Bunun nedeni, Landmarklardan birinin yadsınmasıyla tümünün yadsınmasının aynı şey olarak kabul edilişidir. Oysa, kapsamları bakımından Landmarkların bazılarının mason kuruluşları ve örgütlerince, bazılarının ise doğrudan ve bireysel olarak masonlarca izlenmesi ve gözetilmesi gerekmektedir.

Landmarklar üzerindeki genel ve en önemli uyuşmazlık, bunların kökenine ilişkin farklı görüşlerden kaynaklanmaktadır. Kimileri, Landmarkların çok eski ve Operatif Masonluk döneminden kalma olduklarını ileri sürer. Kimileri ise Operatif Masonluktan Spekülatif Masonluğa Geçiş Dönemi sırasında *(kimine göre 1600-1717; kimine göre 1717-1723; kimine göre ise 17. yüzyıl ortalarından 18. yüzyıl ortalarına kadar süren bir zaman dilimi)* oluşturulmuş bulunduklarını savunur.

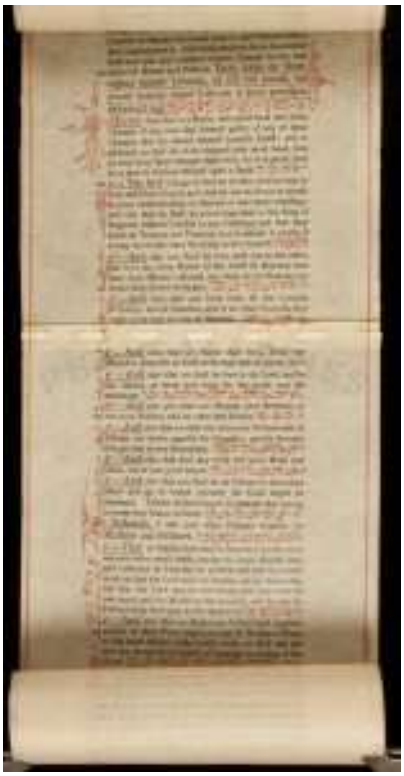
Kimilerine göre Masonluğun Landmarkları, 1723 tarihli temel yasanın kapsamında yer alır. Çünkü bunlar, daha önceki eski belgelerden derlenmiştir. Kimileri de Masonluğun Landmarkları'nın temel yasanın yükümlülüklerinde yer aldığı üzerinde durmakla birlikte, bunların Operatif Masonluk döneminin eski belgeleri ile doğrudan bağlantılı olmadığını savunur.

En doğrusu, Landmark olarak ileri sürülen kural ve ilkelerin, ne zaman ve nerede belirlendiklerinin kesin bir şekilde bilinmediğidir.

Landmark tanımlamaları:

Bir "Landmark"ın ya da çoğul olarak "Landmarklar"ın tanımlamasını, dünyaca ünlü çeşitli masonik araştırıcı ve yazarlar birbirlerinden farklı şekillerde yapmıştır.

Kimileri "eskiden kalma oluşları" üzerinde durmuş, kimileri "evrensel oldukları"nı ileri sürmüş, kimileriyse öncelikle "değişmez bir nitelik taşıdıkları"nı savunmuştur. Kimileri, Landmarklar'ın "Masonluğun temel ve kaçınılmaz ilkeleri" olduğunu belirtmiş, kimileri de bunların "Masonluk ile diğer kurumlar arasındaki farklılığı belirleyen özellikler" olduğunu söylemiştir. Kimisi Landmarklar'ın "Masonluğun Yasaları" olduğunu savunurken, kimisi buna bütünüyle karşı çıkmıştır.

Kimi yazarlar, **Landmarklar** terimiyle **Eski Yükümlülükler** terimini özdeşleştirmiştir. Masonlukta Eski Yükümlülükler, bir masonun uyması ve uygulaması gereken kurallardan, 18. yüzyıl öncesinden kalma olanlarıdır. Kimisi bu özdeşleştirmeyi "ritüel" ya da Masonlukta zorunlu olduğunu savunduğu dogmatik inançlarla yapmıştır.

Bu arada kimi masonik yazarların Masonlukta "Landmark" kavramının kullanılmasını temelden bir yanılgı, bir yanlış yaklaşım olarak nitelendirdiği de görülür. Bu yazarlar Masonlukta Landmarklar'ın benimsenmesine karşı değildir; ancak, "Landmark" terimini onaylamamaktadırlar. Masonlukta hiçbir Landmark bulunmadığı tezini savunanlar da ayrıdır.

Eğer 1720'li yıllarda ortaya çıkarılmış olan **Landmark** kavramının tanımlaması ve kapsamı da o tarihlerde açık ve kesin olarak yapılsaydı, bu kavram ve kapsamı üzerinde 19. yüzyıl ortalarından günümüze kadar süregelen sonuç vermez tartışmalara ve yüzlerce masonun bu konu üzerinde ayrıntılı araştırmalara girişerek görüş üretmesine gerek kalmayabilirdi.

Landmarkların ne oldukları ya da ne olmaları gerektiği konusu üzerinde ayrıntılı bir araştırmaya girişince, Masonluğun ne olduğu ve ne olması gerektiği konusunun açık bir şekilde yanıtlanmasıyla önceki soruya da bir yanıt bulunabileceği ortaya çıkar.

İki kişinin Masonluğu farklı şekillerde tanımlaması, Landmarklar üzerindeki tanımlamalarının da farklı olması sonucunu oluşturmaktadır. Eğer her ikisi de Masonlukta "Landmark" diye bir kavramın varlığını benimsiyor ve bunun üzerine nelerin Landmark olduğunu sıralamaya girişiyorlarsa, bu sıralamalarında bir uyuma varmaları başlangıçtaki uyuşmazlıklarından dolayı beklenemez.

Landmark kavramına ilişkin yapılmış yüzlerce tanımlamadan, şöyle birkaç örnek verilebilir:

Albert G. Mackey (1856) - Bizi haricî dünyadan ayıran, kendimize "ışık çocukları" olarak geçmişin kalıtımını sürdürmemize olanak veren, düzenimizin Landmarklarıdır. Masonluğun evrensel dili ve yasaları Landmarktır. Fakat her ülkede değişebilen yerel törenler, yasalar ve uygulamalar Landmark sayılmazlar.

W. S. Mitchell (1858) - Masonluğun Landmarkları, çok eskiden kalma yasalarıdır. Bunlar, çağdan çağa ve nesilden nesle taşınmışlardır. Hiç kimse ne zaman doğmuş olduklarını bilmediğinden, bunların değiştirilmesi de hiç kimsenin yetkisinde değildir. Yazılı Landmarkların sayısı altıdır; bunlar ilk kez 1723 tarihinde yayımlanmış olan İngiliz yasalarında **"Bir Masonun Eski Yükümlülükleri"** başlığı altında yer alır.

Robert Morris (1867) - Landmarklar, Masonluğun sınırlarının anlaşılmasını ve korunmasını sağlayan kesin kurallardır.

Luke A. Lockwood (1867) - Masonluğun Landmarkları, Masonluğu belirleyen ve masonik hukukun kaynağı olan eski ilkeler ve uygulamalardır.

John W. Simons (1872) - Çok eski zamanlardan beri süregelen, yazılı ya da yazısız yasalar şeklinde olan uygulama ilkelerini Landmarklar olarak nitelendiriyoruz.

Kenneth R. H. Mackenzie (1877) - Landmarklar, sınırları belirleyen taş sütunlardır. Bunlar, masonlarca, hiçbir sapmada bulunulamayacak bazı yol gösterici ilkeler olarak benimsenmiştir.

Robert F. Gould (1887) - Landmarkların neleri içerdiğini ve neleri kapsam dışı bıraktığını hiç kimse bilmez. Bunlar, dünyada hiçbir otoriteden kaynaklanmamıştır; çünkü karşınızdaki kişi sizi susturmak isterse, her şey Landmarktır ama onun eğilimlerine ters düşen hiçbir şey Landmark değildir.

W. Hextall (1888) - Eski Landmarklar, aslında, operatif masonlar arasında yalnızca kendilerinin üyeliğe alındıkları dönemlerde, aralarındaki sırlardır. **Albert Pike (1888)** - Landmarklar, eski basit Masonluğun, üzerine inşa edilmiş olduğu ilkelerdir.

Theodore S. Parvin (1889) - Bir Landmarkın "Landmark" olabilmesi için, tüm masonların evrensel saygısını ve onlara uymalarının gerçekleştirilmesi gerekir.

Roscoe Pound (1919) – Masonluktaki "Landmarklar" terimiyle, anısal zamandan (Operatif Masonluk döneminden) beri varlığı süregelen birtakım evrensel, değiştirilemez ve kaldırılamaz kuralları anlıyoruz. Öyle ki, hiçbir masonik otorite, Masonluğun bir parçası olan Landmarklardan ayrılamaz fakat onları korumak zorundadır.

Josiah Drummond (1922) - Landmarklar'ın tanımı, bunların belirli bir sıralamasının yapılmasının âdeta olanaksızlığını da gösterir. Bütün bildiğimiz, bunların çok eski zamanlardan beri varlığı süren yasalar ya da alışkanlıklar olduklarıdır. Eğer evrensel bir uygulama varsa, bu da kökeni bilinemeyecek kadar eskiye dayanıyorsa, o bir Landmark'tır.

Charles C. Hunt (1943) - Masonik Landmarklar, Masonluğu bir başka şeyden ayırt edebilmeyi sağlayan özelliklerdir.

Bütün bunlardan, Landmark sözcüğünün betimlenmesiyle ilgili olmak üzere şöyle bir sonuç çıkarılabilir:

Landmark, kendinden daha az önemli yerleri, noktaları, nesneleri ve sınırları belirleyebilmek için kullanılan eski, belirgin, değişmez ve açıkça görülür bir nesnel öğedir.

Fakat 19. yüzyılın masonik uzmanları bu kavramı öylesine tersine çevirmişlerdir ki; Landmarklar, kuşkuyla karşılanan, temelsiz, belirsiz, tartışılır, uzlaşmazlıklar yaratır ve üzerinde uyuşmaya varılması giderek güçleşen birtakım ilkeler olmaya dönüşmüştür.

Çağımızda, Masonluk ile ilgili olarak tüm mason kuruluşlarının uyum içinde olduğu bazı masonik ilke ya da kurallar vardır.

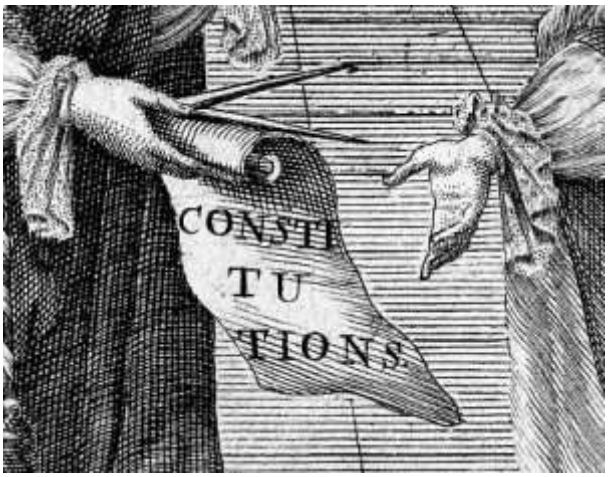
Örneğin hiç kimse Masonluğun öğretisinin simgeler, özdeyişler ve alegoriler aracılığıyla, ezoterik bir sistem çerçevesinde verildiğine, üyelerini özenle seçerek ve bir sınamadan geçirerek aldığına karşı çıkmaz.

Fakat işin ilginç yanı, evrensel boyutta geçerli olan ve geleneksel bir şekilde korunarak yürütülen böyle kurallar da, hiç kimse tarafından "Landmark" olarak nitelendirilmemiştir

17. Yüzyıl ve Öncesinde Landmarklar:

1717 yılından önce yani Operatif Masonluk döneminde "Landmark" diye bir kavramdan söz edildiği hiç duyulmamıştır. **Masonluğun günümüze kadar gelebilmiş olan eski belgelerinden hiçbirinde "Landmark" kavramı geçmez.** Kaldı ki bu kavram, genellikle

örgütsel Landmarkları yani ayrı ayrı localar için değil, tüm Masonluk için kullanılan ve mason obediyanslarının sıkı sıkıya izlemesi gerekli görülen kuralları dile getirmektedir.

17. yüzyıl ve öncesinde Masonlukta, ulusal, bölgesel ya da federatif nitelikli bir örgütlenme yoktu. Her loca, geleneksel Masonluk yasalarını ve kurallarını kendi kendine uygulamaktaydı. **Kısmen Gotik Yasalar, kısmen de çağımızda Eski Yükümlülükler olarak bilinen kuralların bir bölümü yönetimsel, bir bölümü de töresel ve yer yer dinsel bir nitelik taşırdı. Obediyans** düşünüsü yani özerk locaların federatif bir bünyede toplanarak oluşturdukları otoriteye bağlanmaları şeklindeki uygulama henüz oluşmadığı için; her loca, bu kurallar üzerinde kendince birtakım değişiklik ya da uyarlamalar yapabilirdi.

Ancak bu durum, Operatif Masonlukta hiçbir Landmarkın bulunmadığını da göstermez. Yer yer bazı farklılıklarına karşın localar, benimsedikleri ve uyguladıkları temel kurallardaki benzerliği korumuşlardır. Dolayısıyla Orta Çağ sonu döneminin ünlü mimarî stilinden adını alan **Gotik Yasalar'ın hemen her yerde aynı olan temel kuralları, bugün Operatif Masonluğun Landmarkları olarak nitelendirilebilir.**

18. Yüzyılın Landmarkları

Masonlukta "Landmark" kavramına ilk kez 1721 yılında rastlanır.

O tarihte Londra Büyük Locası'nın Büyük Üstadı olan **George Payne**, bu sırada hazırlanmakta olan temel yasanın bir türlü sonuca bağlanıp kabul edilerek yürürlüğe girememesi üzerine, Londra Büyük Locası için bir "Genel Tüzük" derlemiştir. Bu Genel Tüzük, Montagu Dükü **Prens John**'un Büyük Üstatlığa seçildiği genel kurul toplantısında onaylanmış, sonradan kabul edilerek 1723'te yürürlüğe giren temel yasanın da eki olmuştur.

"Landmark" sözcüğü, bu genel tüzüğün tek bir yerinde, 39. ve sonuncu maddede ve tek bir kez geçer. Oldukça uzun bir cümleden oluşan bu tüzük maddesinin Landmark konusuyla ilgili bölümü şöyledir:

«Her Yıllık Büyük Loca (Genel Kurul), bu eski Kardeşlik Topluluğu'nun gerçek yararı için yeni tüzükler yapmak ya da bunları değiştirmek gücüne ve otoritesine doğal olarak sahiptir; yeter ki Eski Landmarklar dikkatlice korunsun ve bu değişiklikler ve yeni tüzükler Yıllık Büyük Şölen'den (Büyük Loca'nın Yıllık Genel Kurul toplantısından sonra düzenlenen

geleneksel agap) önceki üçüncü çeyrek birleşime (üç ayda bir yapılan Büyük Loca toplantılarının yıl içindeki üçüncüsü) önerilmiş ve üzerinde uyuşulmuş olsun.»

"Landmark" teriminin Masonluktaki ilk kullanımı olduğu için, George Payne'in burada ne demek istemiş olabileceği üzerinde hayli yorum yapılmıştır.

Kimilerine göre Payne, "Landmark" sözcüğünü, Operatif Masonluğun eski ve geleneksel kurallarını topluca tanıtlamak üzere kullanmıştır.

Kimilerine göre bu kullanım tümüyle spekülatif bir anlam taşır; bu terimle Payne, Masonluğun daha sonraki gelişim evrelerinde benimsenecek ve uygulanacak temel ilkelere ışık tutmuştur.

Kimileri de Payne'in burada aslında Operatif Masonluğun kurallarından söz ettiğini, ancak **James Anderson**'un bunu spekülatif bir anlam çerçevesinde değerlendirerek daha sonra bir takım anlamazlıkların ortaya çıkabileceğini hiç düşünmeksizin, "Landmark" teriminin somut bir tanımlamasını yapmaya hiç de gerek duymadan kullanmış olduğunu savunmuşlardır.

"Landmark"ın ne anlama geldiğini belki de o zamanki masonlar pek iyi anlıyordu. Ancak sonradan, o zamanki anlam üzerinde de çeşitli spekülasyonlar yapılmıştır.

Londra Büyük Locası'nda Masonluğun Temel Yasası hazırlanıp James Anderson'un derlemesiyle bir kitap haline getirildiğinde; Genel Tüzük de 1721 yılındaki şekliyle kitabın kapsamına katılmıştır. Bununla birlikte, Londra Büyük Locası'nın 1723 yılındaki ilk Genel Kurul Toplantısı tutanağında açıkça belirli olduğu üzere, Genel Tüzüğün 39. maddesinde şöyle bir değişiklik yapılmıştır:

«... Genel Tüzükler, Masonluğun eski kurallarıyla uyumlu oldukları sürece onaylanacaktır.»

Bunun ardından bu maddeye, şöyle bir cümle daha eklenmiştir:

«Öncelikle Yıllık Büyük Loca'nın uyumu alınmadıkça, hiç kimsenin ya da hiçbir topluluğun, Masonluğun bünyesinde bir değişiklik veya yenilik yapma yetkisi yoktur.»

Böylelikle Londra Büyük Locası, kendi genel tüzüğünün kendisine tanıdığı yetki uyarınca, bu maddeyi değiştirip "Eski Landmarklar" kavramı verine "eski kurallar" kavramını getirmiştir.

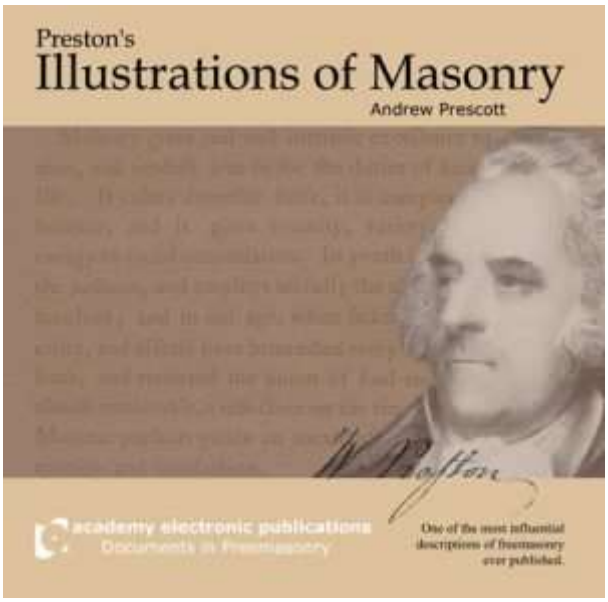
Bu genel tüzüğü değişikliğe uğratamayacağı belirtilen "mason toplulukları" ise, o günün koşulları ve anlayışı çerçevesinde, bir başka büyük loca değil, doğrudan localardır; çünkü o tarihlerde Masonluğun salt spekülatif doğrultuda böylesine bir gelişme göstereceği ve tüm dünyaya yayılacağı, Londra Büyük Locası gibi daha birçok büyük loca kurulacağı akla gelmemiştir.

Londra Büyük Locası'nın çeşitli baskılar altında kalması sonucunda, kendisine verilen görev uyarınca Masonluğun Temel Yasası'nı değiştiren ve 1738 yılında **Yeni Yasa Kitabı** adı altında yayımlayan James Anderson, Genel Tüzük üzerinde de bir takım değişiklikler yapmış, bu arada Masonluğun eski kurallarının hâlâ eski Landmarklar'ı korumakta olduklarına değinmiştir.

1751 yılında İngiltere'de Masonluk **Eskiler** ***(Antients)*** ve **Yeniler** ***(Moderns)*** olarak anılan iki ayrı obediyansa bölündükten sonra; Yeniler, 1723 tarihli özgün temel yasaya bağlı kalmış, Eskiler ise temel yasayı kendi masonik görüşleri doğrultusunda baştan düzenlemiştir. Bu arada

Eskiler'in Landmark kavramını kullanmayı sürdürdüğü görülür; ancak gene “Landmark”ın ne bir tanımlaması yapılmış ne de kapsamı açıklanmıştır.

18. yüzyılın dünya çapında ünlü İngiliz masonik araştırıcı ve yazarlarından olan **William Preston**, **Illustrations of Freemasonry** ***(Masonluğa İlişkin Açıklamalar)*** adını taşıyan ve 18. yüzyıl sonları ile 19. yüzyıl başlarında 12 kez basılmış olan kitabında, “Landmark” kavramının anlamı ve kapsamı üzerinde incelemelerde bulunan ilk mason olmuştur. 1775 yılında, bu terimi **Masonluğun yerleşmiş uygulamaları ve gelenekleri** ile eş anlamda kullanmıştır.

19. Yüzyılın Landmarkları

Masonlukta Landmark kavramının önemli ve etkili bir şekilde kullanımı, 1813'te İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın kurulmasıyla birlikte başlar.

“Eskiler” ile “Yeniler”in birleşmesini kurallara bağlayan protokolde şöyle bir cümle geçer:

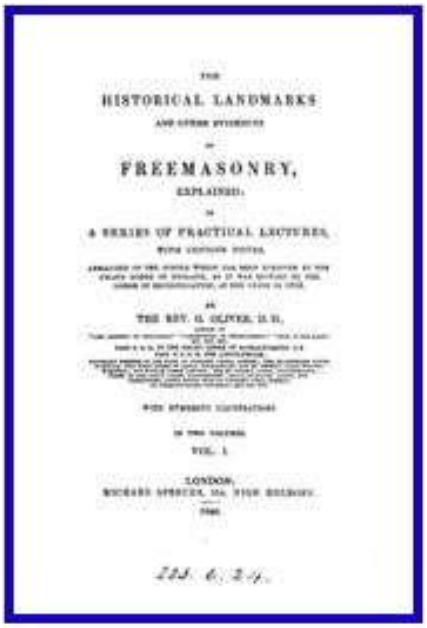
«Tüm masonik dünyada, mesleğin eski özgün Landmarklarına, yasalarına ve geleneklerine uygun, saf ve lekesiz tek bir sistem korunacak, yüceltilecek ve uygulanacaktır.»

1819'da, İngiltere Birleşik Büyük Locası Büyük Üstadı'nın bir genelgesinde, bir locanın üstadı muhtereminin, mesleğin Landmarklarına kesinlikle uyulması koşuluyla, locasında istediği dilde eğitim verebileceği belirtilmiştir. Genelgesinde Büyük Üstat, “Landmark” kavramını, İngiltere Birleşik Büyük Locası’nca onaylanmış bulunan ritüel ile özdeşleştirmiştir.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Londra'daki merkez binası

Landmarklar üzerindeki ilk ayrıntılı çalışma, gene dünya çapında ünlü bir masonik tarihçi ve yazar olan **George Oliver** tarafından yapılmıştır.

THE
HISTORICAL LANDMARKS
AND OTHER ANTIQUITIES
OF
FREEMASONRY,
EXPLAINED:
IN
A SERIES OF PRACTICAL LECTURES,
WITH COPIOUS NOTES.
BY
THE REV. G. OLIVER, D.D.
VOL. I.
LONDON:

Oliver, 1846 yılında yayımlanan **Historical Landmarks of Freemasonry** ***(Masonluğun Tarihsel Landmarkları)*** adlı kitabında konuyu enine boyuna incelemiş, Masonluğun çok eski tarihlerdeki ezoterik kurumlardan Operatif Masonlukta da taşınarak süregelmiş olan dinsel, örgütsel ve töresel kuralları ile geleneklerini uzun uzun anlatmıştır.

Oliver'in bu yapıtının hem önemli hem de ilginç olan bir yönü ise, başlığının "Landmarklar" olmasına karşın, kapsamında anlatılanların hangilerinin Spekülatif Masonluğun Landmarkları olduğuna ilişkin hiçbir açıklama yapmamasıdır.

Oliver, 1850'de yayımlanan **Symbol of Glory** ***(Şanlılığın Simgesi)*** adlı yapıtında şöyle bir soru ortaya atar: ***«Masonluğun Landmarkları nelerdir ve bunlar neyle ilgilidir?»*** Bu soruyu gene kendisi yanıtlar ve Landmarklar'ın hiçbir zaman açık seçik bir şekilde tanımlanmamış olduklarını belirtir.

Landmarklar üzerinde akademik düzeyde yapılan tartışmalar ve mason kuruluşlarının ya da masonik araştırıcı ve yazarların "Landmarklar Listesi'" düzenlemeye girişmeleri ise bundan sonra başlamıştır.

İlk Landmarklar Listesi, 1856'da Amerika Birleşik Devletleri'nde Minnesota Büyük Locası tarafından yayımlanmıştır. Bunu aynı yıl, masonik araştırıcı ve yazarlardan **Robert Morris**'in listesi izlemiştir. Ünlü masonik tarihçi ve ansiklopedist **Albert G. Mackey** de 25 maddelik Landmarklar Listesi'ni 1858'de yayımlamıştır. Mackey'in Landmarkları, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki büyük locaların çoğunca, ya olduğu gibi ya da bazı değişikliklerle benimsenmiştir.

Birtakım Landmark Listeleri yayınlanmasına başlanması **George Oliver**'i de etkilemiş olsa gerek ki, o da 1860'lı yıllardaki bu akıma uymuştur. 1863'te yayımlanan **Freemason's Treasury** ***(Mason'un Hazinesi)*** adlı yapıtında Oliver, Masonlukta 52 Landmark bulunduğundan söz eder; bunlardan 40'ının geçerliğinin sürmekte olduğunu, diğerlerinin ise geçerliklerinin pek kesin olmadığını belirtir. Buna karşın Oliver, gene de neyin bir Landmark olduğunu ve neyin olmadığını belirleyebilmek için somut bir kriter bulunmadığını söylemekten de kendini alamamıştır.

1861'de Almanya'da, ünlü masonik yazarlardan **J. G. Findel** 9 maddelik bir Landmark Listesi düzenlemiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1867'de Connecticut Büyük Locası 19 maddelik, 1872 yılında Nevada Büyük Locası 29 maddelik, 1903 yılında New Jersey Büyük Locası 10 maddelik Landmark listelerini yayımlamışlardır.

1877'de İngiltere'de, **Kenneth R. H. Mackenzie**'nin yayımladığı masonik ansiklopedide, **Mackey'in 25 maddelik Landmarkları'**na yorumsuz olarak yer verilmesi hiçbir olumsuz tepki görmemiştir.

Bu arada gerek Amerika'daki gerekse Avrupa'daki bazı obediyanslar Masonlukta "Landmark" kavramının kullanılmasına karşı çıkarken, bazıları daha ılımlı bir tutum takınarak bu kavramı benimsemiş, ancak Masonluğun kabul edilebilecek tüm Landmarklarının 1723 tarihli Temel Yasa kapsamındaki "Yükümlülükler"den oluştuğunu savunmuşlardır. Oysa Masonluğun 1723 tarihli Temel Yasası "Landmark" kavramının tanımıyla tam bir uyum göstermemektedir; çünkü bu temel yasa, özellikle mason obediyanslarının örgütlenme kurallarına pek az değinmekte ve sonradan benimsenmiş uygulama sistemlerinin hiçbirine ne olumlu ne de olumsuz yanıt verebilmektedir.

20.Yüzyılın Landmarkları

Değişik Büyük Locaların Landmark Listeleri yayınlamayı 20. yüzyılın ilk yarısında da sürdürdükleri görülür. Amerika Birleşik Devletleri bu konuda gene ön sırayı alır. 1918'de Massachusetts Büyük Locası 7 maddelik, 1928'de West Virginia Büyük Locası 8 maddelik, 1934'te Missisippi Büyük Locası 19 maddelik Landmark listelerini açıklamışlardır. Bu arada İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın bu konu üzerinde suskun kalışı, Anglosakson Masonluğu topluluğundaki diğer Avrupa obediyanslarının da bu çekimser tutuma katıldıkları dikkati çeker.

Kimilerine göre **İngiltere Birleşik Büyük Locası da, 1929 yılında yayımlamış olduğu ve Tanıma Koşulları *(Conditions of Recognition)*** adıyla anılan ünlü bildirisiyle kendi Landmarklarını ortaya koymuştur. Oysa 8 maddelik bu bildiri, bir örgütün **düzenli** bir mason kuruluşu olarak tanınabilmesi için İngiltere Birleşik Büyük Locası'nca, dolayısıyla da Anglosakson Masonluğu topluluğunca zorunlu görülen koşulları sıralar. Bu bildiri kapsamındaki bazı maddeler, diğer bazı obediyansların Landmark listelerinde aynen ya da benzer bir şekilde yer alır fakat bildirinin sonuncu maddesi, Eski Landmarkların esaslarına tam olarak uyulması gereğinden söz eder.

Demek oluyor ki; İngiltere Birleşik Büyük Locası, **Masonluğun Eski Landmarkları** diye bir kavramı benimsemekte ve bunların başka mason obediyanslarınca da benimsenmesini zorunlu görmektedir. Ancak bu "Eski Landmarklar", İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın 1929 tarihli "Tanıma Koşulları" ile ne özdeş ne de eşanlamlıdır. İngiltere Birleşik Büyük Locası, bu konuda bir açıklamada bulunmamıştır.

Eğer İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın "Tanıma Koşulları" bir Landmarklar Listesi olarak kabul edilecek olursa; başka mason kuruluşlarının da aynı ya da benzer amaçlarla yayımlamış oldukları bildirilerin kapsamında yer alan bazı kurallar da Landmark olarak nitelendirilebilir. Asıl adı **Association Maçonnique Internationale** olup **A.M.I.** olarak anılan Uluslararası Masonluk Birliği'nin 1921 yılındaki kuruluşu dolayısıyla yayımlamış olduğu masonik ilkeler ve örgütsel kurallar bildirisinin kapsamı bunların başında gelir. Oysa A.M.I., evrensel Masonlukta "Landmark" adı altında birtakım kesinci ve dogmatik ilkelere karşıt bir tutum takınmış, bu nedenle de Masonlukta "Landmark" kavramının geçerliğini yadsımıştır.

Aynı durum, **A.M.I.'nin 1950 yılında dağılmasından sonra 1961'de kurulmuş olan Centre de Liaison et d'Information des Puissances Maçonnique de l'Appel de Strasbourg *(Strasbourg Çağrısını İmzalayan Masonik Güçlerin Haberleşme Merkezi)*** adını taşıyan ve kısaca **C.L.I.P.S.A.S.** olarak anılan uluslararası masonik örgüt için de söz konusudur.

Gene bu açıdan bakıldığında, İsviçre'nin Alpina Büyük Locası'nın 1949 yılında yayımladığı ve **Die Pünf Punkten von Winterthur *(Winterthur'un Beş Noktası)*** adı altındaki açıklamasını, 1954'te Luksembourg'da yapılan bir konvandan sonra, İsviçre Alpina Büyük Locası, Almanya

Masonları Ülke Büyük Locası (Grosselandes-loge von Deutschland), Hollanda Büyük Locası ve Viyana Büyük Locası tarafından yayımlanan ortak bildiriyi, ayrıca 1955 yılında Fransa Büyük Locası'nın (Grand Loge de France) **Masonik İlkeler Bildirisi**'ni ve Fransa Büyük Maşrıkı'nın (Grand Orient de France) 1884 tarihli Temel Yasası üzerinde bazı değişiklikler yaptıktan sonra 1971 yılında yayımladığı ilkeleri de benimsedikleri Landmarklar olarak nitelendirmek gerekir.

Böyle bir yaklaşımın doğruluğu ise kuşkuludur. Çünkü eğer her mason kuruluşunun bildirileri, masonik görüşleri, tüzükleri ve yönetmelikleri "Landmark" teriminin tanımlaması kapsamına alınacak olursa; bu kez Landmark kavramının tanımlaması içinden çıkılamaz bir duruma döner; çünkü her şey Landmark olabilir. Bildiriler, görüşler, tüzükler ve yönetmelikler zaman zaman yeniliklere ve değişikliklere uğratılabilecekleri için de Landmarklar "değişmezlik" niteliğini yitirir ve hayli esnek olmaya yönelirler. Bu durum da "Landmark" diye bir kavramın kullanılmasını bütünüyle anlamsızlaştırır.

Landmarklar Üzerine Genel Eleştiriler

Daha önce de değinilmiş olduğu gibi; Landmarkların eleştirileri iki ayrı şekilde yapılmaktadır.

Bunlardan biri Masonlukta "Landmark" kavramının geçerliğini kökünden yadsımak şeklindedir. Bu yaklaşımda, bazı geleneksel masonik kuralların dünyadaki tüm mason kuruluşlarınca evrensel boyutta benimsenerek uygulanmakta olsalar bile "Landmark" olarak nitelendirilmesi kabul edilmez.

Diğer eleştiri yönteminin yaklaşımı ise, Landmark olduğu savunulan ilkeleri tek tek ele alarak, bunların gerçekten de birer "Landmark" olarak benimsenip benimsenemeyeceklerini incelemek, varsa zayıflıklarını ya da yanılgılarını ortaya koymak şeklinde yapılmaktadır.

Landmarklar üzerine yapılan ayrıntılı eleştiriler dört konu üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ancak bunların hepsinde de, temel olarak bir göreli Masonluk anlayışının etkisinde kalındığı, eleştirileri yapanların da Landmarkları ileri sürenler gibi yeterince nesnel *(objektif)* bir yaklaşım sağlayamayıp ve yan tutmaktan sakınamadıkları bellidir.

1. **Landmarkların Eskiliği:**

17. yüzyıl öncesinde Operatif Masonluk, oldukça az sayıda ve pek basit ilkeler üzerine kuruluydu. Bu ilkeler, hiçbir zaman "Landmark" anlamına gelebilecek bir terimle ya da benzeri şekilde anılmamıştı. Her loca, mesleğin ve sanatın uygulanmasında kendi başına özgür ve bağımsızdı. Locaları yönetecek, temel ilke ya da kurallara uyup uymadıklarını denetleyecek bir merkezî otorite yoktu.

Bugün Eski Yükümlülükler olarak anılan Operatif Masonluk Yasaları ya da Gotik Yasalar, bir mason örgütünün değil, her masonun uyması gereken kuralları içerirdi. Bunlardan bazısı üstatlar, bazısı kalfalar ve çıraklar için düzenlenmişti. Çoğunlukla meslek ve sanat kurallarını, masonların birbirleriyle ilişkilerini nasıl düzenleyeceklerini, uymaları gereken töresel ve dinsel zorunlulukların neler olduğunu anlatırdı.

Bütün bunlara da "Masonluk Mesleğinin Landmarkları" denilemez. Çünkü Spekülatif Masonlukta **Landmark** sözcüğüyle tanıtlanmasına çalışılan şeyler bunlardan çok farklıdır. Kaldı ki Operatif Masonluk dönemindeki bir locanın örgütlenme ve yönetim şekli ile, 1717'de

Londra Büyük Locası kurulduktan sonra gerek locaların gerekse bundan sonra ortaya çıkmış olan obediyansların örgütlenme ve yönetim şekilleri birbirlerinden apayrıdır.

2. Landmarklarm Evrenselliği ve Her Yerde Aynı Oluşu:

19. yüzyılın ikinci yarısı ile 20. yüzyılın ilk yarısında yer alan düzenlemeler, Landmark denilen şeylerin evrensel olamadığını, her yerde aynı şekilde benimsenmediklerini göstermiştir. Her mason obediyansı hatta birçok masonik yazar, kendine göre bir "Landmarklar Listesi" düzenlemiştir.

Bunlardan hangisi asıl ve tam doğru olanıdır?

Bu soruya açık ve yeterince doyurucu bir yanıt verilemez.

Masonlukta bir Landmarkın evrensel olması gerekmektedir.

Ancak bir Landmark, tüm mason kuruluşlarınca aynı şekilde ve gerçekten de bir "Landmark" olarak benimsenmedikçe, onun evrenselliğini ileri sürmek boşunadır.

3. Landmarkların Değiştirilemezliği:

Eğer Landmark oldukları söylenen şeyler gerçekten de birer "Landmark" ise değiştirilemezliklerinin de geçerli olması gerekir. Oysa Landmark olduğu ileri sürülen şeylerin birçoğu değiştirilmiş ve bunların yerine konanlara da yine "Landmark" denilmiştir. Masonluk tarihinde, Landmark denilen şeylerin benimsenme evreleri gözden geçirildiğinde, bunların nasıl değişikliklere uğradığı apaçık görülmektedir. Önce 1717'de Londra Büyük Locası'nın kuruluşu sırasında, hemen ardından 1723'te Masonluğun Temel Yasası'nın düzenlenişi sırasında, eskiden kalma geleneksel kuralların ve ilkelerin birçoğu değiştirilmiştir.

18. yüzyılda İngiliz Masonluğu kendi iç çekişmesini sürdürürken, Kıta Avrupası'nda birçok şey değiştirilmiştir. Spekülatif Masonluk Amerika Kıtası'nda yaygınlaştıktan sonra, gene birçok şey değiştirilmiş ve Amerika'da yapılan bu değişiklikler Avrupa Masonluğu'nu da etkilemiştir.

Aydınlanma Çağı olarak anılan 18. yüzyılın hemen ardından, özellikle Fransa'dan kaynaklanan özgürlük ve eşitlik akımlarının da etkisiyle, 19. yüzyıl Masonlukta adeta bir "değişiklikler ve yenilikler yüzyılı" olmuştur.

Doğal olarak, Landmark denilen şeyler de bu değişikliklerden soyutlanamamıştır.

Örneğin, en önemli olarak nitelendirilen Landmarklardan biri, bir kişinin mason olabilmesi için onda aranan niteliklerdir. Bu niteliklerin başında da "özgür doğmuş olma" koşulu gelir. Bu koşulu, çağdaş bir yorumlamaya gerek bırakmaksızın ilk kez açıkça değiştiren İngiltere Birleşik Büyük Locası olmuştur. **1847'de İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın 1815 tarihli Temel Yasası'nın 3. Yükümlülüğü değiştirilmiş, "özgür doğmuş" terimi kaldırılarak yerine "özgür insan" terimi getirilmiştir.**

İngiltere Birleşik Büyük Locası gibi, Landmarkların değiştirilemeyeceğini savunan obediyanslardan birçoğunun, önceleri Landmark olarak nitelendirdikleri bazı ilkeler üzerinde değişiklikler yapışlarına ilişkin birçok örnek vardır. Bu tür değiştirmeler, gelişmenin, çağdaş

koşullara ayak uydurarak kendini yenilemenin zorunluluğundan ileri gelir. Çağ dışında ve çağın gerisinde kalmamak için, Landmarkların da bir esnekliği, değişime elverişli olmaları gereklidir.

Eğer Masonluk çağdaş bir nitelik taşıyorsa ve insanlığı daha olumlu bir geleceğe yöneltmeyi amaçlıyorsa; geçmişte görülmüş olduğu gibi bugün de, bundan sonra da yasalarında, kurallarında ve tüm bunların temelleri olan ilkelerinde birtakım değişikliklerin yapılması kaçınılmaz bir olgudur. Eğer Landmarklar olmaksızın Masonluk olamıyorsa, Landmarklar da hiçbir şekilde değiştirilemiyor ve çağdaşlaştırılamıyorsa; bu durum giderek Masonluğun varlığını yitirmesine neden olur.

4. **Landmarklara Uyma Zorunluluğu:**

Yeni kurulan bir mason obediyansı, Landmarklara ilişkin birbirinden farklı görüşlerin ve Landmark Listeleri'nin çokluğu karşısında, bunlardan hangisini benimseyeceği konusunda kararsız kalabilir. Belirli bir listeyi benimserse, başka listeleri benimseyen obediyanslara ters düşer. Landmarkları hiç benimsemez ya da kendi listesini düzenlerse de aynı durumdan kurtulamaz. Eğer içeriği üzerinde hiç durmayarak yalnızca Landmarklara uymayı kabul ettiğini belirtecek olursa, kendi kendini, ne oldukları bilinmez birtakım ilkelere bağlıyor demektir; bu da, Masonluğun temel niteliğine aykırı bir art niyetlilik, ikiyüzlülük ya da dalkavukluktan başka bir şey değildir. Ne olduklarını bilmeksizin ve önemsemeksizin Landmarkları benimsediğini ve bunlara uyma zorunluluğunu ileri süren bir mason kuruluşu, ancak Masonlukta böyle bir kuralın kaçınılmazlığı üzerinde direten daha güçlü bir masonik kuruluşun bir kolu ya da uydusu olur.

Öte yandan, pek basit bir yaklaşımla herhangi bir Landmarkı yadsıyan bir mason kuruluşu çıkarsa, böyle bir Landmarkın varlığı ve geçerliği de ortadan kalkmış demektir. Bazı mason kuruluşlarının uymak zorunda bulunduğu, bazılarının ise böyle bir zorunluluk altına girmedikleri bir ilke, kural, gelenek ya da yönteme "Landmark" denilemez.

Mason kuruluşlarının Masonluk anlayışlarındaki farklılığın bir sonucu olarak, değişik ilke ve kurallar benimsemeleri söz konusu olabilir. Bunlardan biri "gerçek mason kuruluşu", diğeri "Masonluğu taklit eden bir kuruluş" olarak nitelendirilemez. Bu durum Landmarklar için de geçerlidir ama tersine işler: İki mason kuruluşunun "Landmark" olduğunu ileri sürdükleri ilkeler ya da kurallar birbiriyle çelişkiliyse, bunların hiçbiri Landmark değildir. Dolayısıyla bir mason kuruluşu, bir diğerinin Landmark olarak ileri sürdüğü bir kural ya da ilkeyi, aynı şekilde benimsemiyorsa, ona uymak zorunluluğu altında tutulamaz.

Landmarkların Listeleri

Minnesota Büyük Locası'nın Landmarkları:

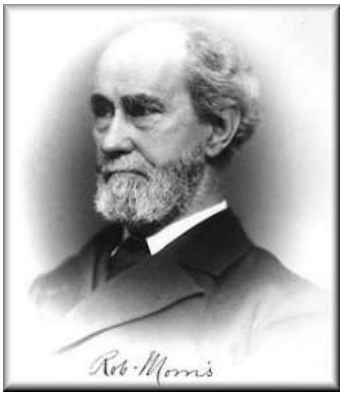
Amerika Birleşik Devletleri'nde, Minnesota eyaletindeki büyük locanın 1855 tarihli genel kurul toplantısında kabul edilerek ertesi yıl yayımlanmış olan Landmarklar listesi, bu tür listeler arasında ilk sırayı alır.

Masonluğa girebilmek için, **Evrenin Ulu Mimarı** olarak anılan, kötülüğü cezalandıran ve erdemi ödüllendiren **Yüce Varlığa** inanmak zorunludur.

1. İyileşmeye yönelme ve yardımseverlik duygularını, alçak gönüllülüğü ve çalışkanlığı geliştiren Ahlak Yasası'ndan, devlete ve yasalarına uyum göstermekten ayrılmamak, her masonun kesinlikle uyması gereken kurallar ve rehberlerdir.
2. Masonik Yasa'ya ve otoriteye gönüllü olarak bağlılık, bir mason için sürekli bir yükümlülüktür.
3. Yazılı olmayanları da dahil olmak üzere, Eski York Riti'nin gerçek sistemi ve törenleri Masonluğun bedenini oluşturur ve tartışılamazlar. Hiçbir kişinin ya da kişiler topluluğunun bunların üzerinde değişiklik yapmaya yetkisi yoktur.
4. Kardeşler arasındaki anlaşmazlıkların mahkemeye yansıtılması, Masonluğun yasalarına ve tüzüklerine aykırıdır.
5. Yoksulluğa düşen ve gereksinmesi bulunan bir masonun, dul eşinin ve yetimlerinin yardım dileğinde bulunma hakları vardır. Yardımda bulunmak da, her varlıklı kardeşin görevidir.
6. Masonik eğitim, yardımlaşmaya benzer; masonların karşılıklı hakkı ve görevidir.
7. Masonik konuklanma, her masonun mutlak hakkı ve görevidir.
8. Masonluğa alınacak kişiler, ergin yaşta, özgür doğmuş, iyi tanınan, candan ve uyumlu olmalı, sakat ya da bedensel noksanlı olmamalıdır.
9. *(Özet)* Büyük Üstat bir kişiyi ilk görüşte mason yapabilir. (İlk görüşte mason yapmak, yetkili bir masonun, bir kişiyi Masonluğa almak üzere kendi başına karar vermesi, bu amaçla tüzüklerde belirtilen yöntemleri atlamasıdır.)
10. Her mason, herhangi bir locanın düzenli üyesi olmalıdır.
11. Herhangi bir locanın üyesi olmayan bir mason da, Masonluğun otoriter düzenine uymak zorundadır.
12. Bir locanın üstad-ı muhteremi ve nazırları, Büyük Loca'daki delegelik haklarını tartışmasız olarak korurlar.
13. Bir locanın ilk seçimi hariç olmak üzere, daha önce nazırlık yapmamış olan mason üstad-ı muhteremliğe seçilemez.
14. Her mason, ancak kendisiyle aynı düzeyde olanlarca yargılanabilir; dolayısıyla bir üstad-ı muhterem locası tarafından yargılanamaz.
15. Locada üstad-ı muhteremin veya yokluğunda yerine vekalet eden nazırın tutumuna karşı çıkılamaz.

16. Bir **klandesten** ile veya Masonluktan çıkarılmış birisiyle masonik ilişki kurmak, göreve saygısızlık ve masonik yasaya karşı çıkmak demektir.
17. Büyük Loca tarafından Masonluğun özerkliği üzerinde bir yenilik yapılması, üyeliklerin de yenileştirilmesini gerektirmez.
18. Bir locanın bir yıl boyunca toplanamaması, patentinin geçersiz sayılmasını gerektirir.
19. Büyük Loca toplantılarında, her locanın temsil edilmesi, hem hakkı hem de görevidir.
20. **Eski Zanaat Masonluğu** ile ilgili tüm konularda, bir Büyük Loca'nın, kendi bölgesel sınırları içinde yüksek ve tek egemenlik hakkı vardır.
21. Bir Büyük Loca toplantısında, Büyük Üstadın, onun yokluğunda kaymakamının ya da onun yerine geçmiş olan büyük nazırın tutumuna karşı gelinemez.
22. Büyük Üstatlık için her yıl seçim yapılır.
23. *(Özet)* Görevlilerden ve delegelerden oluşan Büyük Loca, her yıl en az bir kere toplanmak zorundadır.
24. Büyük Locanın ve locaların bütün görevlileri, üstat dereceli mason olmalıdır.
25. Bir locada mezheplerle ilgili ya da politik konular görüşülemez. Böyle bir konuşma konusu açmaya yeltenen mason hakkında locanın disiplin kovuşturması yapılır.

Robert Morris'in Landmarkları:

19. yüzyılın Amerikalı masonik yazarlarından olan **Robert Morris**'in (1818-1888) Landmarklar Listesi, 1856 yılında yayımlanan **Code of Masonic Law** ***(Masonik Yasa'nın Anahtarı)*** adlı kitabında yer almıştır.

Masonik Landmarklar, değiştirilemez buyruklardır.

1. Masonluk, simgesel yöntemle barış, ahlâk, yardımseverlik ve bireysel düzen eğitimi veren bir sistemdir.
2. Tanrısal Yasa, Masonluğun kuralı ve sınırıdır.
3. Medenî Yasa, Tanrısal Yasa ile uyumlu olduğu sürece, masonlar için bir yükümlülüktür.
4. Mason locası ve masonik eğitim, tek ve bölünmez şeylerdir.
5. Masonik nitelikler, kişilerin ussal, töresel ve fiziksel özellikleriyle belirlenir.
6. Bireysel değer ve yetenek, görevsel değer ve yeteneğin temelidir.
7. Masonluğun resmî ödevleri ezoteriktir.
8. Masonik malzemenin seçimi ve masonik zanaatın işleri ekzoteriktir.
9. Masonluğun onurları, Zanaat'a şükran ve Tanrı'nın onayıdır.
10. Gerek özel gerekse resmî olarak masonik yükselme, derecelerle yapılır.
11. Büyük Üstadın bir yardımcısı olabilir.

12. Bir locanın başı, Zanaat'ın gerekleri uyarınca seçilen üstattır.
13. Kurumun *(locanın)* başı ile loca *(üyeler)* arasındaki iletişim, Zanaat'ın gereklerince seçilen nazır aracılığıyla sağlanır.
14. Üyeler, üstada ve nazırlarına uymakla yükümlüdür.
15. Sır saklamak, Masonluğun kaçınılmaz öğesidir.
16. Büyük Loca, kendi **jüridiksiyon küresi**nde egemendir; hem locaları hem de bireysel olarak masonları denetler fakat her zaman Eski Landmarklar'a bağlıdır.

Mackey'in Landmarkları ve Eleştirileri:

Ünlü masonik tarihçi ve ansiklopedistlerden **Albert G. Mackey (1807-1881)** Masonluktaki Landmarklar konusu üzerine de hayli ayrıntılı çalışmalar yapmıştır.

Mackey'e göre, herhangi bir sosyal yasanın üç bölümü vardır; bunlar, **yazılı yasalar**, **yazılı olmayan yasalar** ve **yerel yasalar** olarak tanıtlanabilir.

Konu Masonluk olunca; 1723 tarihli **Temel Yasa** ya da bunun yerine benimsenmiş bir başka yasa **yazılı yasaları**n karşılığıdır. **Landmarklar, yazılı olmayan yasalar**dır. Her mason kuruluşunun kendi koşulları uyarınca düzenledikleri **tüzükler**i ise, "**yerel yasalar**" olarak nitelendirilebilir.

Mackey, herhangi bir geleneğin ya da kuralın Landmark olarak nitelendirilebilmesi için, mutlaka çok eskiden kalma olması gerektiği üzerinde özenle durur. Öylesine ki; bu gelenek ya da kural ile çelişkili olan veya bunun yerini tutabilecek bir başka geleneğin ya da kuralın geçerliğine ilişkin bir bilgi de olmamalıdır. Bugün, dünyadaki tüm mason kuruluşları bir araya gelseler ve tam bir oybirliği ile yepyeni bir masonik yasa üzerinde uyuşmaya varsalar; böyle bir yasa evrensellikte yetkin bir düzeye ulaşır ama böyle bir yasanın maddeleri "Landmarklar" olarak nitelendirilemez.

Mackey, Landmarklar'ın değiştirilemezliği ve ortadan kaldırılamazlığı kuralını da savunur. Masonluk dünya yüzündeki varlığını sürdürdükçe, Landmarklar'ın da hiç değişmeden var olacağını, bunların kabul edilip edilmeme olgusunun bu var oluş gerçeğini etkileyemeyeceğini ileri sürer.

Albert G. Mackey'in bu görüşlerle derleyerek 1858 yılında yayımlamış olduğu Landmarklar Listesi, diğer benzer listeler arasında en çok ilgi çekmiş ve en çok benimsenmiş olanıdır.

Bu Landmarklar, gene dünya çapında ünlü masonlardan biri olan **Albert Pike (1809-1891)** tarafından, şiddetle ve âdeta çürütülürcesine eleştirilmiştir.

Pike'ın eleştirileri, genelde şöyle bir benimseyişe dayanır: ***"Eski Operatif Masonluğun temel ilkeleri nitelik bakımından pek basit, nicelik bakımından da pek az sayıdaydı. Bunlar, hiçbir zaman ve hiçbir yerde "Landmark" olarak ya da bir benzer isimle anılmamıştı. Her loca, kendi başına bağımsız bir örgüttü; pek özel durumlar dışında, bir locanın bir diğeriyle ilişkisi yoktu. Localar üzerinde üstün ve otoriter nitelikler taşıyan bir kuruluş da oluşturulmamıştı. Dolayısıyla, Operatif Masonluk döneminden kalma Eski Yükümlülükler, kardeşler arasındaki ilişkilerin düzenlenme ilkelerini gösterir; ancak bunlara mesleğin Landmarkları demek hiç de yerinde olmaz."***

Bir başka dünya çapında ünlü masonik tarihçi olan **Robert F. Gould (1836-1915)**, Albert Pike'ın eleştirilerine büyük ölçüde katılan görüşler ileri sürmüştür.

Gould, Mackey'in “çok eski ve değişmez” olarak nitelendirdiği 25 Landmark'ın, eski İskoç localarının belgeleri arasında araştırılmasında bulunamayacağını, dolayısıyla bu kuralların Operatif Masonluk dönemindeki kurallardan esinlenilerek Spekülatif Masonluğa özgü bir şekilde uyarlandığını söylemiştir.

Mackey, genellikle birer cümle ile vermiş olduğu Landmarklarını, ayrıca gerekçelerini belirterek açıklamıştır. Pike’ın eleştirileri de yer yer uzun paragraflardan oluşmaktadır.

Aşağıda, hem Mackey'in Landmarkları'nın hem de Pike'ın her madde için ayrı ayrı yapmış olduğu eleştiriler, özetlenerek verilmiştir.

1. Masonluktaki tanışma şekilleri (işaretler ve sözcükler) hiçbir değişikliğe uğratılamaz.

Pike: Tanışma şekilleri Landmark olamaz; çünkü bunlar birer ilke değildir. Kaldı ki sözcükler dünyanın her ülkesinde aynı da değildir. Bunlar değişikliklere uğratılmışlardır ve gene de değiştirilebilirler.

2. Simgesel Masonluk üç dereceden oluşur. Royal Arş Derecesi, üçüncü derecenin ayrıntılarını içerir ve bütünleyicisi niteliğindedir.

Pike: Eski inşaatçı Masonlukta “derece” diye bir şey yoktu. Dereceler, 1723 yılı dolaylarında oluşturulmuştur. Bundan dolayı, Masonluğun derecelerinin birer Landmark olarak nitelendirilmesi yanlıştır.

3. Üçüncü Derece'nin Efsanesi'nin korunması zorunludur.

Pike: Bu efsane Masonluğa 1723-1725 yılları arasında girmiştir. Bu efsaneye bir gerçek öykü olarak inananlar, Spekülatif Masonluğun efsanenin geçtiği tarihten önce de var oluşunu benimsemek durumundadırlar.

4. Kardeşlik Kurumu'nun yönetimi, kardeşlerce seçilen Büyük Üstat tarafından gerçekleştirilir. Büyük Loca diye bir kurum olmasa bile, Büyük Üstadın varlığı zorunludur.

Pike: 1717 yılından önce hiçbir Büyük Loca olmadığı gibi, hiçbir Büyük Üstat da kardeşlerce seçilmemiştir. Masonlukta hiçbir büyük üstadın olmadığı dönemlerde de mason locaları vardı.

5. Büyük Üstadın, Zanaat'ın tüm toplantılarını yönetme hakkı vardır.

Pike: Böyle bir kural günümüzde herhangi bir büyük loca için geçerli olabilir alma eskiden büyük üstat diye birisi olmadığından, bu bir Landmark olamaz.

6. Olağanüstü durumlarda Büyük Üstat, belirlenmiş koşulları aşarak derece verme yetkisine sahiptir.

Pike: Böyle bir yetki eskiden geçerli olamazdı çünkü bir Büyük Üstat bile kendi iç işlerinde bütünüyle özerk olan bir locaya karışamaz, istediğince derece vermek gibi bir işleme girişemezdi. Dolayısıyla Masonlukta böyle bir Landmark da olamaz.

7. Büyük Üstat, locaların kurulmasına ve çalışmasına izin verebilir.

Pike: Eski inşaatçı mason locaları hiç kimseden izin ve yetki almaksızın kurulabilir ve çalışabilirlerdi. Patent ve yetki verme işlemi çağdaş bir uygulamadır. Üstelik eğer Büyük Loca gerekli görürse, Büyük Üstadın bu konudaki yetkisini kaldırabilir.

8. Büyük Üstat, bir kişiyi ilk görüşte mason yapabilir.

Pike: Bir kişinin mason olabilmesi için her zaman birtakım belirli koşullar gözetilmiştir. Bir Büyük Üstat da, ancak bu koşullara uyarak ve kendi yetkisini kullanıp bu amaçla bir özel loca toplayarak olağandışı bir hızlı işlemle bir kişinin Masonluğa alınmasını sağlayabilir.

9. Masonlar localarda toplanır.

Pike: Elbette fakat bunun bir Landmark olması gerekmez.

10. Loca toplandığında, üstat (üstad-ı muhterem) ve iki nazır tarafından yönetilir.

Pike: Bu bir Landmark olarak kabul edilebilir. Dünyanın her yerinde böyle uygulanmaktadır.

11. Toplantı sırasında bir locanın, bir koruyucu tarafından koruma altında tutulması gereklidir.

Pike: Masonluğun ezoterik niteliğinin kaçınılmaz gereği olarak, bir toplantının kapalı bir şekilde ve güvence altında yapılması gereklidir. Ancak bu amaçla ille de bir gözcü bulundurmak zorunlu değildir.

12. Bir masonun, tüm genel toplantılarda temsil edilme, bunun için de kendi delegesini seçme hakkı vardır.

Pike: Londra Büyük Locası kurulduğu zaman, derecesi ne olursa olsun her mason Genel Kurul toplantısına katılabilir ve oy kullanabilirdi ama kendi yerine bir delege ya da temsilci bulunduramazdı. Sonradan localar, üstatları (üstad-ı muhteremleri) ve nazırları tarafından temsil edilir oldu; dolayısıyla her mason tek tek değil, bir locanın tüm üyeleri topluca temsil edildiler. Bir masonun Genel Kurul'da temsil edilmesi gereği de hiçbir zaman bir Landmark niteliği taşımadı.

13. Her mason, locasında kardeşlerce verilen bir karara karşı, Büyük Loca veya Genel Kurul'a başvurabilir.

Pike: Locada verilen bir karar üzerine bir masonun Büyük Loca'ya veya Genel Kurul'a başvurması söz konusu olamaz.

14. Bir mason, her düzenli mason locasına gidebilir ve oturumuna katılabilir.

Pike: Eskiden hiçbir masonun böyle bir hakkı yoktu ve şimdi de yoktur.

15. Bir Loca'nın üyelerinden bazılarınca tanınmayan ve bir sınamadan geçmeyen hiçbir mason, o locanın toplantısına konuk olarak katılamaz.

Pike: Bu koşul bir Landmark olarak geçerli değildir. Eğer bir masonun elinde düzenli bir mason olduğunu kanıtlayan belgeleri varsa, tanınmadığı bir locada sınamadan geçmeden de konuk edilebilmelidir; yoksa böyle belgelerin hiçbir anlamı kalmaz. Fakat birçok obediyansta da bu koşul yeterli sayılmamakta, öncelikle obediyanslar arasındaki **tanışma** olgusu gözetilmektedir.

16. Hiçbir loca bir diğerinin işlerine karışamaz ve kendi üyesi olmayan bir masona dereceler veremez.

Pike: Bu masonik kural öylesine geneldir ki, bir Landmark olamaz.

17. Her mason, hiçbir locanın üyesi olmasa bile, bulunduğu ülkedeki masonik jüridiksiyonun yasalarına ve tüzüklerine uymak zorundadır.

Pike: Bu kuralın geçerliği sınırlıdır. Bir mason, üyesi olmadığı bir obediyansın jürisdiksiyon bölgesinde çalışan bir locanın konuğu ise, elbette ilgili obediyansın yasalarına ve kurallarına uyacaktır. Fakat bir masonun, bireysel olarak, bulunduğu bir başka ülkede, o ülkedeki obediyansın yasalarına ve tüzüklerine uyması beklenemez. Özgür bir mason, böyle bir sorumluluk altına da sokulamaz.

18. Masonluğa alınacak her kişi, erkek, özgür doğmuş, ergin yaşta olmalı, bedensel sakatlığı bulunmamalıdır.

Pike: Operatif Masonlukta bir kişinin Masonluğa alınması için ergin yaşta bulunması değil, aksine olabildiğince gençliği gözetilirdi. Demek oluyor ki bu koşul, ancak Spekülatif Masonluğun bir Landmarkı olabilir. Özgür doğmuş olmak koşulu ise, çağın değişen anlayışı paralelinde değiştirilmiştir.

19. **Evrenin Ulu Mimarı** olarak anılan Tanrı'nın varlığına inanmak zorunludur.

Pike: "Evrenin Ulu Mimarı" kavramı hiç de eski değildir; Spekülatif Masonlukta sonradan çıkarılmıştır ve ille de bir **Tanrı** anlayışını yansıttığı söylenemez. Bir zamanlar Hıristiyan olmayanlar Masonluğa kabul edilmezdi; sonradan bu koşul da değişmiştir.

20. Tanrı inancının yanı sıra her mason, gelecekte yeniden doğuşunun gerçekleşeceğine de inanmalıdır.

Pike: Herkesin ruhsal bakımdan bir başka yaşamın varlığına inanması gerekir. Fakat bunun ille de bir **yeniden doğuş** şeklinde olması gerekmez.

21. **Yasa Kitabı**, her locanın kaçınılmaz öğelerinden biridir. Bu kitap, her yerde **Eski Ahit ile Yeni Ahit** Yasa Kitabı, her ülkede, Evrenin Ulu Mimarı'nın vahiysel buyruğunu içerdiğine inanılan kitaptır.

Pike: Böyle bir koşul, Masonluğun eski dönemlerinde yoktu.

22. Bütün masonlar birbirine eşittir. Ancak masonik eşitlik, bir locadaki bütün masonların aynı Ulu Baba'nın çocukları olarak düzeç üzerinde buluştukları anlamına gelir. Loca toplantısı sona erince, her mason kendi sosyal düzeyinin gereğine döner.

Pike: Bu kural, doğru olsa da olmasa da, Masonluğun bir Landmarkı değildir. Ancak bir locada tüm masonların birbirlerine eşit olduğu bir Landmark olarak kabul edilebilir. Fakat bu durum, bütün insanların ve bütün ırkların birbirlerine eşit olacağı anlamına gelmez.

23. Masonlukta sır saklamak zorunludur.

Pike: Masonluğun kendine özgü gizemlerinin açıklanmaması gerektiği ve açıklanamayacağı bir Landmark olarak kabul edilebilir.

24. Masonluk, Operatif Sanat üzerine kurulu bir Spekülatif Bilim'dir. Bu sanatın simgesel kullanımı ve terimlerinin simgesel değerlendirmesiyle, dinsel ve töresel bir eğitim verilir.

Pike: Masonlukta ne sanat ne de bilim vardır. Masonluğun tanımı, simgeler ve alegoriler kullanılarak töresel eğitim veren bir sistem olduğudur.

25. Bu Landmarklar hiçbir zaman değiştirilemez. İçlerinden hiçbir şey çıkarılamaz; aralarına hiçbir şey eklenemez ve üzerlerinde en ufak bir değişiklik bile yapılamaz.

Pike: Öyle olması gerekir ama hem değiştirilebilirler hem de değiştirilmişlerdir. Gerçek Landmarkların değiştirilemezliği de doğrudur fakat bunların "Gerçek Landmarklar" olduğunu kim söyleyebilir?

Bu, Landmark olduğu söylenen şeylerin çoğu, eski inşaatçı masonlarca hiç bilinmeyen, hiç uygulanmamış şeylerdir. Bunlar, sonradan bir masonik yazarın, kendi görüş ve eğilimleri paralelinde Masonluğun Landmarkları olarak ileri sürmüş bulunduğu birtakım kurallardır. Dünyadaki hiçbir masonik kuruluş ya da otorite bu kurallara aynen uymak ve bu kuralları aynen izlemek zorunda değildir. Masonlukta tek ve yetkin bir otorite olmadığı için de, bu

Landmarkların tüm Dünya Masonluğu'nda geçerli olduklarını destekleyen ve savunan hiç kimse çıkmamıştır. Belki bazıları bu Landmarkları kendilerine uygun görerek benimsemiştir ama bu da onların bileceği bir iştir ve başkalarını bağlamaz.

Pike'ın Eleştirilerinin Eleştirisi:

Kuşkusuz Mackey'in Landmarklar Listesi üzerinde daha çok şey söylenebilir. Hatta bu Landmarklar Listesi, Albert Pike tarafından eleştirilmiş olduğundan çok daha olumlu bir şekilde, çok daha gerçekçi, Masonluğun evrensel amaçları ve ilkeleri doğrultusunda çok daha tutarlı bir şekilde eleştirilebilir.

Eleştirilerini yaparken Albert Pike, öncelikle, Masonluğun Landmarkları olması gereken şeylerin, Operatif Masonluk döneminden kalma olmaları gerektiği üzerinde durmaktadır. Fakat eleştirilerini yalnızca bu açıdan yapmamakta, bazı zaman kendi bireysel görüş ve eğilimlerine uymayan bir kuralı da, bu bakımdan bir Landmark olamayacağını ileri sürerek eleştirmektedir.

Pike'ın özellikle din ve inanç konusu üzerindeki Landmarklara ilişkin aşırı bir eleştiriye girişmediği, dünyada bu Landmarklar'da tanımlanan türden inançlardan başka türde çok sayıda hem de saygın inanç bulunduğu üzerinde durmadığı, buna karşılık eşitlik konusu ile ilgili bir Landmark üzerinde hemen ırklar arasında eşitlik ilkesinin geçerli sayılamayacağını ileri sürdüğü dikkati çekmektedir.

Özetle denilebilir ki; Albert Pike, Mackey'in Landmarkları'nın eleştirisini yaparken bazı zaman evrensel ölçekte haklı, bazı zaman ise ancak kendi öznel düşünce ve görüşleri bakımından haklıdır. Eleştirilerinde nesnel bir tutumu yoktur; yer yer hiç de eleştirilmesine gerek olmayan bir Landmark'ı âdeta zorla çürütmeye çalışmıştır. Mackey'in Landmarkları, başka masonik görüş ve anlayışlar açısından çok daha başka şekilde eleştirilere uğrayabilir.

Moore'un Eleştirisi:

George Fleming Moore

Amerika Birleşik Devletleri'nde yayımlanan **New Age** adlı masonik derginin 1910-1912 yıllarındaki sayılarında bir makaleler serisi kaleme alan **George Fleming Moore**, özellikle **Robert Morris** ve **Albert G. Mackey**'in Landmark Listelerini ilginç bir yöntemle eleştirmiştir.

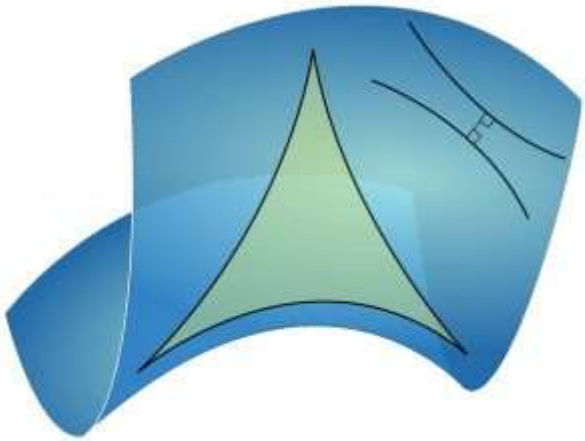
Moore'a göre, gerek Morris'in gerekse Mackey'in listelerinde yer alan konulardan birçoğu, Masonluğun gerçek ve özgün Landmarkları olabilme niteliğinden uzaktır. Landmarklar'ın doğrudan ve yalnızca "Masonik Yasa" konusu kapsamı ile sınırlı olup olmaması gerektiği sorusu üzerinde düşünmeyi önerir.

Moore'un eleştirileri, özetle şu noktalarda toplanmaktadır:

19. yüzyılın ilk yarısındaki masonik yöntemler ve çalışmalar incelenecek olursa görülür ki; Landmarklar yalnızca Eski Yükümlülüklerden ve yönetimsel kurallardan oluşmamakta, çağdaş masonik töreleri de içermektedir. **George Oliver** de yapıtlarında Landmarklar'a değinmekte fakat bunları Morris ve Mackey'den farklı bir şekilde tanımlamaktadır.

Bir arazi sahibi, arazisinin sınırlarını belirleyen taşlar ya da bunun yerine kullanılmış diğer nesneler yitirilecek olursa, aynı sınırları yeniden belirleyebilmek için geometriden yararlanır. Her mason da **geometri**nin Masonluktaki önemini ve değerini, Yunancadan alınma sözlük anlamı olan **"dünya ölçümü"**nün yanı sıra Masonlukta nasıl bir simgesel anlam taşıdığını çok iyi bilir. **Son yıllarda Öklit Geometrisi'nin karşısına Gauss ve Lebochewsky Geometrileri'nin nasıl çıktığını, uzaya ilişkin çözümlemelerin bu yeni geometrik yaklaşımlarla yapılabildiğini kavramalıdır.**

Eğer Masonluğun Landmarkları'nın tanımlamasının doğru bir şekilde yapılması isteniyorsa, önce Masonluğun ne olduğunu doğru bir şekilde tanımlamak gerekir. Masonluk doğru bir şekilde tanımlanıp diğer kurumlardan farkı belirginleştirilince; işte o zaman ve ancak böylece gelecekteki nesillerin de değiştirmeyecekleri, değiştiremeyecekleri ana hatlar oluşturulabilir ki, Landmarklar da bunların üzerine yerleştirilebilir.

Poignant'ın Eleştirisi:

İngiltere'de, Mackey'in Landmarklar Listesi üzerindeki ilk eleştiri, 1878'de **A.F.A. Woodford (1821-1887)** tarafından ortaya konmuş fakat **Woodford**, bu Landmarkların doğru olup olmadıklarını kuşkuyla karşıladığını belirtmekle yetinmiş, herhangi bir antitez göstermemiştir.

Mackey'in Landmarklar Listesi'ni enine boyuna eleştirmiş olan İngiliz masonik araştırıcılardan biri de **Axel J. A. Poignant**'tır. Bu eleştiriler **Ars Quotuor Coronotarum**'un 1912 yılında yayımlanmış olan 24. cildinde yer almıştır.

Poignant'ın eleştirileri şu görüşe dayanmaktadır: Masonlukta her ilke bir Landmark'tır. Fakat bu ilkeyi gösteren ya da öğreten bir simge veya alegori Landmark olamaz.

Bu görüşle Poignant, Mackey'in 19. Landmarkı'nı eleştirirken, Tanrı'nın varlığının bir Landmark olabileceğini, buna karşılık "Tanrı'nın varlığına Evrenin Ulu Mimarı adı altında inanma"nın bir Landmark olarak nitelendirilemeyeceğini savunmuştur. Aynı şekilde 20. Landmark'ı eleştirirken, "yeniden doğuş"un bir Landmark olabileceğini fakat buna inanmanın Landmark olamayacağını belirtmiştir.

Poignant, Masonluğun Landmarklarını tanıtlayabilmek için önce bir soyut kavram olan "Masonluk" ile, bir somut kavram olan "mason topluluğu"nu birbirinden ayırt etmek gerektiğini ileri sürer. Bundan sonra, masonik öğreti kapsamındaki her gerçeğin bir Landmark haline getirilemeyeceğini, Mackey'in asıl yanılgısının burada olduğunu söyler.

Findel'in Landmarkları

19. yüzyılın ünlü masonik yazarlarından biri olan **Johann Gabriel Findel (1828-1905)**, 1861 yılında yayımlanan **Geschicte der Freimaurerei** ***(Masonluğun Tarihi)*** adlı kitabında, dokuz maddelik bir Landmarklar Listesi'ne yer vermiştir.

Amerikalı masonik yazarlara oranla hayli farklı görüşler benimseyen Findel'in Landmarkları şöyledir:

1. Bütün insanların uyuşmaya varacakları bir dinsel inanç üzerinde birleşmek gerekir.
2. Bir kişinin Masonluğa kabul koşulları arasında, doğduğu yer, milliyet, ırk, renk ve politik görüş farkları gözetilmemelidir.
3. Masonluğa kabul edilmiş olan bir kişi, Evrensel Masonluğa girmiş sayılmalı ve istediği locanın toplantılarına konuk olarak katılabilmelidir.
4. Masonluğa kabul edilebilme koşulları, düşünce özgürlüğü, yetenekli kültür düzeyi, ergin yaşta olma, genel ahlâk ilkelerine uyma, lekesiz bir yaşam ve iyi tanınmış olmaktır.
5. Masonlar arasında ayrıcalık ve üstünlük, insanın gerçek değerine ve öz yeteneğine dayanmalıdır. Masonlar arasında tam bir eşitlik olmalıdır.
6. Kardeşler arasında çıkacak çekişmelerin loca içinde çözümlenmesi gerekir.
7. Locada öncelikle kardeşlik sevgisi ve birliği esas alınmalıdır; bunun için bireysel görüş ayrılıklarının önemli boyutlara varabileceği din ve politika tartışmaları yasaklanmalıdır.

8. Gizemlerin korunması, tanışma işaretleri ve sözcüklerin açıklanmaması zorunludur.
9. Bütün masonlar, Masonluğun yasalarından ve tüzüklerinden eşit bir şekilde yararlanmalı, locada oy hakkını kullanmalı ve Büyük Loca'da temsil edilmelidirler.

New Jersey Büyük Locası'nın Landmarkları:

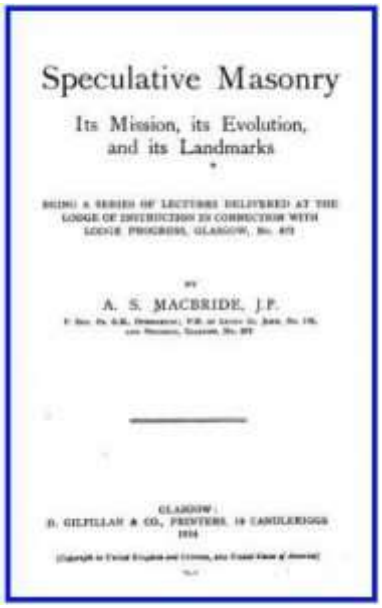
Amerika Birleşik Devletleri'nde kendi Landmarklar Listesi'ni belirlemiş olan obediyanslardan biri de New Jersey Büyük Locası'dır. Bu liste, Büyük Loca'nın 1903 yılında yapılan genel kurul toplantısında kabul edilmiştir.

1. Evrenin Ulu Mimarı olarak anılan, evrenin yaratıcısı ve egemen yöneticisi olan Tanrı'nın varlığına inanmak zorunludur.
2. Tanrı'nın her Loca'da her an hazır bulunduğunu, masonların çalışmalarının onun gösterdiği yolda, yönetimi ve denetimi altında yürütüldüğünü kabul etmek zorunludur.
3. Bir mason büyük üstadı, masonlar topluluğu tarafından seçilir. Büyük üstat, yerine yenisinin seçilmesine kadar görevini sürdürür. Büyük Üstat, istediği locanın toplantısını yönetebilir, istediği locayı kapatabilir, yenisini kurdurabilir; localara yetkiler verebilir ve bunları geri alabilir. Landmarklara uymayan kararları kaldırabilir; görevlileri görevlerinden uzaklaştırabilir, yerlerine yenilerini atayabilir. Büyük Üstat, bütün bu tutum ve uygulamalarından dolayı hiç kimseye ve genel kurula hesap vermek zorunda değildir.
4. Her Loca'nın bir üstadı (üstad-ı muhteremi), iki nazırı bulunması ve masonik çalışmalar yapabilmesi için de "düzenli" olması zorunludur.
5. Bir kişinin mason olabilmesi için, özgür doğmuş, ergin yaşta, ağzı sıkı, iyi ahlâk sahibi, çevresinde iyi tanınan bir kişi olması, bedensel bir sakatlığının bulunmaması gereklidir. Masonluğa alınması için de, kendi istek ve buyrultusuyla bir locaya başvurması, Masonluğun yasalarına ve kurallarına uyacağı üzerine andiçmesi gereklidir.
6. Bütün masonlar birbirlerine eşittir. Her mason, bir locanın ahengini bozmamak koşuluyla istediği locanın toplantılarına konuk olarak katılabilir. Masonlar, bir locanın tutumundan yakınacak olurlarsa, durumu Genel Kurul'a ya da Büyük Loca'ya yansıtarak tüze isteminde bulunabilirler.
7. Bir locaya üstat (üstad-ı muhterem) seçilebilmek için, üstat derecesinde mason olmak ve daha önce nazırlık yapmış bulunmak gerekir. Üstat ve nazırlar loca üyeleri tarafından seçilir ve görevlerini Büyük Üstadın kendilerine tanıdığı yetki çerçevesinde yürüterek, bu görevlerini yerlerine bir yenisi seçilene kadar sürdürürler. Üstat (üstad-ı muhterem) ve nazırlar bir locada Büyük Üstadı temsil ettiklerinden, tutumlarından dolayı locaya hesap vermek zorunda değillerdir. Üstat ve nazırlar, görevde bulundukları sürece, loca tarafından yargılanamazlar yani bir locanın yönetimindeki egemenlikleri mutlak ve sınırsızdır.

8. Her mason, masonik tutum ve davranışları bakımından, üyesi olduğu locanın ve yöneticilerinin tutum ve kararlarına uymak zorundadır.
9. Üçüncü Derece'nin Efsanesi, tanışma işaretleri ve sözcükleri, derece verilmesi törenlerinin kapsamları, derecelerin andları ve localarda yapılan görüşmeler ile oylamaların sonuçları hiç kimse tarafından ve hiçbir gerekçe ile açıklanamaz.
10. Masonluk, Çırak, Kalfa ve Üstat olmak üzere yalnızca üç dereceden oluşmuştur.

Mc Bride'ın Landmarkları

20. yüzyıl başlarının İskoçyalı masonik yazarlarından **A. S. McBride**, 1914'de Glasgow'da yayımlanmış olan **Speculative Masonry; Its Mission, Its Evolution and Its Landmarks"** ***(Spekülatif Masonluk; Görevi, Gelişimi ve Landmarkları)*** adlı kitabında, Masonluğun Landmarklarını dört grup halinde 12 maddeye ayırmıştır.

Speculative Masonry

Its Mission, its Evolution, and its Landmarks

A. S. MACBRIDE, J.P.

1. Grup - Masonik olanı dış dünyadan ayıran Landmarklar:

- Üyelerinin gizil tanışma yöntemi.
- Loca toplantılarının korunması.
- Adayların zorunlu nitelikleri.

2. Grup - Masonluğun derecelerini ayıran uygulamalar:

- Bir derecenin üyelerini bir diğerinden farklı olarak tanımanın yöntemi.
- Daha yüksek bir derecenin toplantılarının, daha düşük bir derecenin üyelerinden korunması.
- Bir dereceden diğerine geçebilmenin koşulları.

3. Grup – Törenleri belirleyen uygulamalar:

- Bir locanın açılış ve kapanışındaki temel noktalar.
- **Giriş** *(1. Derece'ye),* **Geçiş** *(2. Derece'ye)* ve **Yükselme** *(3. Derece'ye)* uygulamalarındaki temel noktalar.

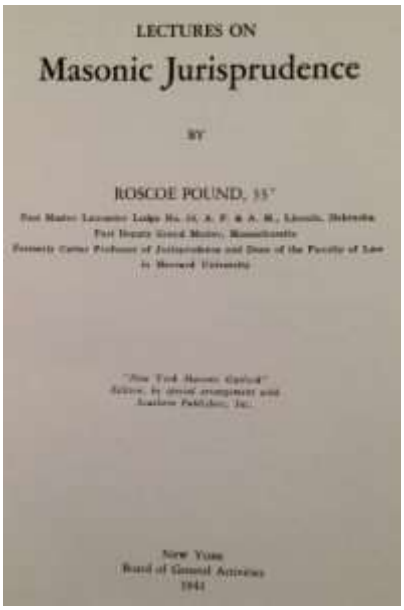
- **Konsekrasyon, isat, temel taşının yerleştirilmesi ve defnetme** uygulamalarındaki temel noktalar.

4. Grup - Resmî yetkilerle görevleri ve özel haklarla görevleri ayıran uygulamalar:

- Büyük Üstadın, Büyük Görevliler'in ve Büyük Loca'nın yetki ve görevleri.
- Üstad-ı Muhterem'in, Loca Görevlileri'nin ve Loca'nın yetki ve görevleri.
- Üyelerin hakları ve görevleri.

Roscoe Pound'un Landmarkları:

20. yüzyılın seçkin Amerikalı masonik yazarlarından biri olan **Roscoe Pound**, ilk baskısı 1919 yılında yayımlanmış olan **Lectures on Masonic Jurisprudence *(Masonik Hukuk Üzerine Dersler)*** adlı kitabında, Landmarklar konusunu ayrıntılı bir şekilde incelemiştir.

Genelde Pound, Albert G. Mackey ile hemen hemen aynı görüşleri paylaşır; Landmarkların açıklanmasında ve geçerliklerinin kanıtlanmasında yasal, tarihsel ve filozofik olmak üzere üç ayrı yaklaşım uygular. Bütün bunların sonunda belirlediği Landmarkların sayısı 54'ü bulur. Bunları özet olarak yedi başlık altında toplamıştır:

1. Tanrı'ya inanmak;
2. Kişiliğin değişmezliğine inanmak;
3. Bir "Yasa Kitabı"nın, her locanın zorunlu bir öğesi olduğunu benimsemek;
4. "Üçüncü Derece'nin Efsanesi"ni uygulamak;
5. Sır saklamak;
6. Operatif Sanat'ın simgeciliğini değerlendirmek;
7. Masonluğa kabul edilecek kişilerin erkek, özgür doğmuş ve ergin yaşta olmasını zorunlu tutmak.

Diğer Landmark Listeleri

Çeşitli masonik yazarlar ve obediyanslarca yayınlanmış olan diğer Landmark listelerinin, yukarıda verilmiş olan örnek listelerden pek farklı olduğu söylenemez. Gerçi her biri ne yukarıda verilmiş olan örneklerle ne de birbirleriyle aynıdır fakat hepsi de aynı ve benzer konuları içerir. Dolayısıyla, Masonlukta bir **Landmark** kavramının varlığından, fakat Landmarkların neler olduğu üzerinde evrensel boyutta bir uyuşmaya varılamamış olduğundan başka bir şey yansıtmamaktadırlar.

Bu listeler arasında özellikle şunlar sayılabilir:

- **Luke A. Lockwood**'un 1872 yılında yayımlanmış olan **Masonic Law and Practice *(Masonik Yasa ve Uygulama)*** adlı kitabındaki 19 maddelik liste;
- **B. Grant**'ın, 1889'da yayımlanan 54 maddelik listesi;
- New York Büyük Locası'nın 1923 yılında yürürlüğe giren yeni tüzükleri kapsamında yer alan Landmark betimlemesi.

İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın "Tanınma Koşulları"

İngiltere Birleşik Büyük Locası, 4 Eylül 1929 tarihinde yayımladığı bir bildiri ile, bir mason kuruluşunun "düzenli" olarak kabul edilebilmesi ve tanınabilmesi için, uyması ve uygulaması gereken koşulları açıklamıştır.

Bu bildiri, şöyle düzenlenmiştir:

Pek Sayın Büyük Üstadın, Genel İşler Kurulu'ndan, İngiliz jürisdiksiyonunca tanınma dileğinde bulunan bir büyük locanın bu Büyük Loca tarafından tanınabilmesi için gerekli temel ilkelerine ilişkin bir bildiri hazırlanması isteği üzerine kurul buna uygun çalışmayı yapmıştır. Aşağıda belirtilecek olan sonuç, Büyük Üstat tarafından onaylanmış olup, bundan böyle İngilizlerce tanınma dileğinde bulunacak her jürisdiksiyona gönderilecek olan soru listesinin temelini oluşturacaktır.

Kurul, yalnızca bu kuruluşların değil, aynı zamanda genel olarak kardeşlerin de Büyük Üstadın Jürisdiksiyonu üzerine tam bilgi sahibi olmaları ve bunların İngiltere Büyük Locası'nın tüm tarihçesi boyunca uymuş olduğu Masonluğun Temel İlkeleri olduklarının bilinmesi dileğindedir.

1. Kökenin düzenliliği yani her büyük locanın yasal olarak gereğince tanınmış bir büyük loca veya düzenli bir şekilde oluşturulmuş üç ya da daha çok loca tarafından kurulmuş olması.

2. Evrenin Ulu Mimarı'na ve onun vahiy yoluyla iletilmiş dileğine inanmanın, üyelik için zorunlu bir nitelik olması.
3. Bütün inisiyelerin Kutsal Kitap üzerine veya ona gözlerini bağlayarak andiçmeleri, böylelikle inisiye olan kişinin vicdanının yukarıdan gelen vahiye bağlanması.
4. Büyük Loca ve tek tek locaların üyeliklerinin yalnızca erkeklerden oluşması; her büyük locanın karma localar ya da kadınları da üyeliğe kabul eden kuruluşlar ile hiçbir masonik ilişkide bulunmaması.
5. Büyük locanın kontrolü altında bulunan localar üzerinde egemen jürisdiksiyonunun bulunması yani jürisdiksiyonu kapsamında Zanaat Dereceleri ve Simgesel Dereceler üzerinde tek ve tartışmasız otoritesi bulunan, sorumlu, bağımsız ve özyönetimli *(=kendi kendini yöneten)* bir organizasyonunun olması; bu otoriteyi, her ne şekilde olursa olsun, bir Süprem Konsey'e veya bu dereceler üzerinde bir denetim ve gözetme yetkisi bulunduğunu ileri süren bir başka güce devretmemesi ve onunla paylaşmaması.
6. **Masonluğun Üç Büyük Işığı**'nın yani **Kutsal Yasa Kitabı, Gönye ve Pergel'**in, Kutsal Yasa Kitabı öncelikli olmak üzere, büyük loca ve ona bağlı olan localar çalışırlarken, mutlaka ortada bulundurulması.
7. Locada, din ya da politika konuları üzerinde görüşme yapılmasının kesinlikle yasaklanması.
8. Eski Landmarkların ilkelerine, geleneklere ve Zanaat'ın uygulamalarına kesinlikle uyulması.

Tanıma Koşullarına Ekler:

İngiltere Birleşik Büyük Locası, 1938 yılında, İskoçya Büyük Locası ve İrlanda Büyük Locası ile birlikte yayımladığı ikinci bildirisinde, "Tanıma Koşulları"na bazı açıklayıcı ekler getirmiştir. Bu eklerde, Tanıma Koşulları'nın 1. maddesinde belirtilen "düzen"in nasıl sağlanacağı daha belirgin bir şekilde anlatılmış, **konsekrasyon** gerekliliği üzerinde durulmuştur. Gene bu ek açıklamada, **Evrenin Ulu Mimarı** kavramından anlaşılması gereken şeyin teist nitelikli inançlarda benimsenen Tanrı olması gerektiği açıkça belirtilmiştir. Hangi din ve inanç kitaplarının "Kutsal Yasa Kitabı" olarak kabul edilebileceğine ilişkin bir liste verilmiştir. Ancak bu ikinci bildiride de "Eski Landmarklar" denilen şeylerin neler oldukları anlatılmamıştır.

1949 yılında İngiltere Birleşik Büyük Locası, başta Amerika Birleşik Devletleri'ndeki obediyanslar olmak üzere, öteden beri düzenli olarak tanıdığı birçok büyük locaya birer mektup göndererek, belirlediği "Tanıma Koşulları"nı benimsediklerini açıklamalarını istemiş ve bu büyük locaların büyük çoğunluğundan olumlu yanıt almıştır.

Böylelikle, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın "Tanıma Koşulları" ve bunların açıklayıcı ekleri, dünya yüzeyindeki birçok obediyans tarafından benimsenir ve uygulanır olmuştur.

Ancak bu olaylar, **Landmarklar** konusunu gündem dışı bırakmamıştır.

Tanıma Koşulları'nın Landmarklar ile Bağdaştırılması:

Kimine göre, İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Tanıma Koşulları, bu büyük locanın Landmarklarını dile getirir. Hatta bazı masonik literatürde "Tanıma Koşulları" yerine "İngiltere Birleşik Büyük Locası'nın Landmarkları" başlığı geçer.

Oysa “Tanıma Koşulları”nın sonuncu maddesi, bir mason obediyansının düzenli olarak kabul edilebilmesi için Landmarklar'a uyma zorunluluğuna da değinir; bundan önceki yedi maddeyi ise birer Landmark olarak nitelendirmez. Bunun anlamı, her ne iseler, Landmarkların ayrıca göz önünde tutulması gerektiğidir. İngiltere Birleşik Büyük Locası, bu konunun ayrıntılarına girmekten kaçınmış ve Masonluğun Eski Landmarkları'nın neler olduğu üzerinde kendine göre bir açıklama yapmamıştır. Yaptığı tek açıklama, bunların çağlar öncesinden kalma olup, Çağdaş Masonluğun kökeni olan Operatif Masonlukta dünyanın her yerinde aynı şekilde uygulanmış bulunan geleneklerden, yöntemlerden ve törelerden oluştukları şeklindedir.

Sonuç

Masonlukta **Landmark** diye bir kavramın varlığı açıkça görülmektedir.

Bazı masonların ve bazı Masonluk kuruluşlarının, Masonlukta Landmarklar'ın varlığını kökünden yadsıyarak, bu karşı çıkış diretmesini sürdürmeleri bir şey değiştirmemektedir.

Nasıl bir yerden diğerine bir arazinin sınırlarını belirlemekte kullanılan taşlar ve bunların yerleştirilme şekilleri birbirinden farklıysa; bir mason obediyansından diğerine de Landmarklar farklılık göstermektedir.

İlkelerdeki ve yöntemlerdeki bu farklılık, Masonluğun henüz tüm dünya çapında “tekbeden” olamamışlığının doğal sonucudur.

Ancak bu durum, mason obediyanslarının Masonluğun Evrensel Amacı'nın gerçekleştirilebilmesi doğrultusundaki birlik ve beraberliğini de engellemez; engellememelidir.

Çeşitli kişi ya da kuruluşlarca düzenlenmiş olan Landmark listelerinde, öncelikle **Tanrı inancı** konusu üzerinde durulduğu dikkati çekmektedir. Spekülatif Masonluğun 1723 tarihli Temel Yasası'nın “Tanrı ve Din üzerine” başlığı altındaki ilk yükümlülüğü, bu konuda, hemen hiçbir dinsel inancın ilkeleriyle çelişmeyecek bir evrensel benimseyiş getirmiştir. Bazılarına göre, Masonluğun bu konudaki Landmarkı, Temel Yasa'nın ilk yükümlülüğünde belirtilenden başka bir şey olamaz.

Ancak bu evrensel benimseyiş pek esnektir ve farklı yorum ya da değerlendirmelere de elverişlidir. Bundan dolayı bazıları, bu yükümlülüğün açık ve kesin bir şekilde yorumlanması

gerektiğini ileri sürmüş, bunun sonucunda da “Tanrı inancı” konusu üzerine Landmark olarak nitelendirdikleri bir yargısal tanımlama oluşturmuşlardır.

Bir diğer önemli Landmark konusunun, her mason locasının çalışmalarında hazır bulundurulması gereken “Yasa Kitabı” üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bazılarına göre “Yasa Kitabı” ile “Kutsal Kitap” özdeş terimlerdir. Bazıları bir adım daha ileri giderek, “Kutsal Kitap” kavramının teist dinlerin tüm kutsal kitaplarını niteleyen bir ortak terim olarak yorumlar; hangi kitapların bu tanımlama kapsamına girdiğini de belirtir ve başkaca dinlerin ya da inanç sistemlerinin kutsal kitaplarını dışarıda bırakır. Bu konuda daha da ileri gidenler olmuş, yalnızca belirli bir dinin ya da inancın kutsal kitabının Masonluğun asıl ve tek Yasa Kitabı olduğunu savunanlar görülmüştür.

Locaların çalıştıkları mabetlerden din kitaplarını kaldırarak bunun yerine 1723 tarihli Temel Yasa'yı içeren bir kitabı ya da hem Masonluğun Yasaları'nı hem de her masonun kendine özgü olan inançlarını temsil etmek üzere bir **Simgesel Kitap**’ı yerleştiren obediyanslar, diğerlerinin sert tepkileriyle karşılaşmıştır.

Dolayısıyla, “Yasa Kitabı'nın bir Loca'nın çalışmaları sırasında mutlaka hazır bulundurulması”, Masonluğun bir Landmarkı olarak evrensel ölçekte kabul edilse bile; bu Yasa Kitabı’nın ne olduğu ya da ne olması gerektiği konusundaki uyuşmazlık, böyle bir Landmarkın da evrensel boyuttaki geçerliğini ortadan kaldırmaktadır.

Landmarkların 18. yüzyıl öncesinden yani Operatif Masonluk döneminden kalma oldukları, ne zaman ve nerede oluşturulduklarının bilinmediği ve çağlar boyunca hiç değişmeksizin varlıklarını sürdürdükleri, dolayısıyla şimdi ve bundan sonra da hiç değiştirilmeksizin korunmaları gerektiği sık sık savunulan tezlerden biridir. Böyle bir tezi savunanlar, kendi uygulamalarıyla çelişkiye düşmektedir; çünkü, hiçbir spekülatif mason kuruluşunun uygulamadaki kuralları ve yöntemleri, Orta Çağ ve sonrasındaki operatif mason localarının uygulamış oldukları kural ve yöntemler değildir; yer yer benzerlikler vardır ama farklılıklar çok daha fazladır.

Spekülatif Masonluğun 1723 tarihinde yürürlüğe girmiş olan özgün Temel Yasası'nın kapsamında yer alan birçok kural ve yöntem bile daha 18. yüzyıl ortalarında iken uygulanabilirliğini yitirmiştir. 1723 tarihli Temel Yasa'nın tümüne, hiçbir kural ya da yöntemi çağın gereklerine göre uyarlamaksızın aynen uygulamayı sürdüren herhangi bir mason obediyansı yoktur.

Landmarklar, yalnızca çağdaş koşullar altında ve çağın göreli anlayışlarına uygun bir ortamda geçerlidir. Bunlardan bazıları, ortamın ve koşulların değişim göstermesi nedeniyle geçerliklerini yitirebilir. Mülkiyetlerin değişmesi nedeniyle ya da eskidikleri ve işe yaramaz bir hale geldikleri için, arazilerin sınır taşları zaman zaman değiştirilir. Durumun, çağın ve ortamın gerekleri uyarınca, değişik şekil ve boyutlarda sınır taşları kullanılabilir. Masonluğun Landmarkları da aynı şekilde değişime uğrayabilir; bunlardan bazıları terk edilebilir; bazılarının yerine bambaşka ve yepyeni olanları getirilebilir.

Bazı masonlara ve Masonluk kuruluşlarına göre, Masonlukta böylesine değişiklikler yapılamaz; bu tür değişiklikler “Masonluğun öz niteliği”ne aykırıdır. Bazı masonlara ve Masonluk kuruluşlarına göre ise, böylesine değişiklikler yapılmayacak olursa, Masonluk çağın koşul ve gereksinmelerinin gerisinde kalır ve bunun doğal sonucu olarak da önce işlevini, sonra da giderek varlığını yitirme yolunu tutar.

Hangi görüşün haklı olduğunu tarih gösterecektir.

Masonlukta Landmarklar olsa da olmasa da, Landmarklar olup değişseler de değişmeseler de, bundan dolayı mason kuruluşları birbirlerini "düzenli" olarak tanısalar da tanımasalar da; Çağdaş Masonluğun **İnsanlık Ülküsü** yaşayacak, bu ülkünün bir gün gerçekleşebilmesini hiçbir güç engelleyemeyecektir. **– 1988**

Kaynaklar

- Bachmann, Otto (Çeviri: Cemal Kıpçak): Farmasonluk ve İçindeki Bölünmenin Sonuçları - Türkiye Büyük Mason Mahfili Neşriyatı, İstanbul 1970
- Başaran, Zeka: Landmarklar Mason.Dergisi Sayı 46-47 , Sayfa 13-20, 1983
- Clegg, Robert I: Mackey's Revised Ensiklopedia Of Freemasonry (Sayfa 559-564) - New York, 1966
- CLIPSAS: Union De Strasbourg Pour La Liberte De Absolue De Conscience - Bruxelles, (tarihsiz)
- Coil, Henry Wilson: Coil's Masonic Encyclopedia (Sayfa 353-366) - Richmond, 1966
- Pound, Roscoe: Lectures On Masonic Jurisprudence - Massachusetts, 1919
- Shepherd, Silas H: The Landmarks Of Freemasonry - Kingsport, 1946